

NIZOZEMSKÉ

LISTY

O B Č A S N Í K

Č E C H Ů

A

S L O V Á K Ů

V

H O L A N D S K U

V TOMTO ČÍSLE:

H.Bambasová
L.v.Dijk
B.Dvořáček
E.Horová
M.Kabela
D.Kannegieter
J.Kantůrek
M.Kubišová
L.Malinský
J.Michal
L.Pflimpfl
P.Řezáč
Servác
H.Schenková
P.Světlíková
V.Šadrak II.
P.Šorm
I.Štuka
F.Villon j.h.

ROČNÍK ŠESTÝ

Č Í S L O 4

1999

VÁNOČNÍ ČÍSLO

MIM

NIZOZEMSKÉ LISTY

Vydává Spolek Čechů a Slováků v Holandsku,
Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR

**BANKOVNÍ SPOJENÍ SPOLKU, též pro PŘEDPLATNÉ:
POSTBANK 606 5337, 1701 VP HEERHUGOWAARD !!**

Předplatné f 40.- a poplatky za inzerci zasílejte laskavě na uvedené
konto **Spolku** s označením **Předplatné** nebo **Inzerce**, s označením
roku, za který platíte.

Redakční rada: Líba van Dijk (vedoucí), Jaroslav Kantůrek,
Ladislav Malinský. **Externí členové:** Eva Horová, Mirek Kabela.

Pokladní: Moníka Váňová (1701 VP Heerhugowaard)

Redakce nezodpovídá za obsah podepsaných článků, zaslané příspěvky nevrací
a vyhrazuje si právo tyto případně redakčně zkrátit. Články nemusí vždy být shodné s
názory redakce.

**Adresa pro DOPISY, LUŠTÍRNU, INZERCÍ a AUTORSKÉ
PŘÍSPĚVKY: N.L., Sirtemastr. 287, 2513 XL DEN HAAG**

Toto číslo vychází před Vánoce 1999

OBSAH:

- 04 Úvodem - L.v.Dijk
- 05 Technický pokrok u nás doma - H.Bambasová
- 07 Zpráva konzulárního oddělení - P.Řezáč
- 08 Mysterie H.I.Bibera - P.Šorm
- 10 Cizinci - našinci - I.Štuka
- 11 České centrum informuje - J Kantůrek
- 14 Ohlédnutí za pražským létem - E.Horová
- 18 Zajímavosti z kultury - Č.centrum
- 21 Co se o nás píše - M.Kabela
- 23 Trocha poezie - D.Kannegieter
- 24 Marta Kubišová v Den Haagu - Foto
- 26 Všude jen tma - P.Světlíková
- 27 Tři malá zamyšlení - Líba v. Dijk
- 29 Víte že ...?
- 30 Každý den jednu kapku... - L.Pflimpfl
- 31 Historie dvou nul - V.Šadrak II.
- 31 O jazycích klevetníků - F.Villon
- 32 Stalo se, stane se - Různí ...
- 37 Radium za miliony - L.Malinský
- 39 Necht' hovoří blinkry - Servác
- 40 Z domova - Info
- 41 Vánoční zpověď duše psí - V.Šadrak II.
- 43 Dopisy
- 44 Svetové stretnutie Liptákov - Info
- 46 Luštírna - L.M.
- 47 Zadní strana: Věc milovaná - L.Malinský

Příští číslo vyjde před jarem 2000
Redakční uzávěrka 15.února 00

NIZOZEMSKÉ LISTY

PŘEJÍ SVÝM ČTENÁŘŮM

PRETTIGE

VÁNOCE

A ŠŤASTNÝ NIEUW JAAR 2000

A DĚKUJÍ VÁM VŠEM, KTERÍ JSTE I PŘES URČITÉ POTÍŽE PRÁVĚ KONČÍCÍHO

ROKU 1999

ZŮSTALI NAŠIMI NEJEN ČTENÁŘI, ALE I PŘEDPLATITELI

ÚVODEM

Naše vánoční číslo vychází ke konci pohnutého roku, skoro na konci pohnutého století. Nemá ani moc cenu popisovat čím se dvacáté století proslavilo. Všichni to víme. Víme, že prožíváme poslední fázi Průmyslové Revoluce, která začala vynálezem parního stroje. V našem století se vymyslely počítače a roboty. Došlo ke sjednocení Německa, padla železná opona, válčilo se a válčí se stále, nacionalismus vzrůstá, rasismus pokračuje.

Stali jsme se svědky toho, že se postavila zeď v Matiční ulici. Čin, který se nesluší, ale možná výkřik o pomoc. Měli jsme možnost vidět, že se zeď zbourala, že se ukázalo, že něco takového vzbuzuje zbytečnou agresi. Možná, že by se konečně dalo zapřemýšlet nad tím, zda by se s pomocí "třetího" dalo něco udělat a ne jen arogantně vysvětlovat, že...."Romy lákají azylové možnosti a sociální situace, kterou mají možnost si odchodem zajistit." Když je důvod znám, tak ať se tam začne něco dělat. Snad to nebude trvat 133 let jako v Irsku.

Aby byl ráj na zemi si přejeme všichni, ale je to příliš velké sousto, je to příliš obtížné přání ve světě a pro svět, který se točí kolem peněz a špinavé politiky. Nehledě na to, že je tu ještě jeden psychologický aspekt: v ráji by byla možná hrozná nuda, možná, že jsme všichni rádi živi z určitého vzrušení.

Přesto přese všechno Vám všem přejeme krásné prožití vánočních svátků a v roce 2000 zase ve zdraví a spokojenosti nashledanou.

"Ať mír zůstává s touto krajinou, zloba, závist, zášť, strach a svár ty ať pomínou, ať už pomínou.

Teď když Tvá ztracená vláda věcí Tvých zpět se k Tobě navrátí, lidé navrátí."

Mějme se rádi, lidičky!

Líba van Dijk

TECHNICKÝ POKROK U NÁS DOMA A MOJE DUŠEVNÍ ROVNOVÁHA

HELENA BAMBASOVÁ

Loni jsem byla na Českém a slovenském populárně vědeckém sympoziu poprvé, vystoupila jsem tam s jakýmsi krátkým pozdravným projevem a velmi se mi tam líbilo. Proto jsem ochotně souhlasila s návrhem, abych se opět přijela podívat. Nicméně nelze obdobným způsobem zdravit každý rok znovu, a tak jsem se domnívala, že budu moci letos setrvat pouze v roli diváka a posluchače. Pořadatelé však měli jiný názor a žádali si přednášku. Já umím napsat přednášku např. o České republice, její zahraniční politice, o ekonomické situaci u nás, a také takové přednášky píši a pak je v Nizozemsku proslovuji. Ovšem vaše téma bylo *Technický pokrok a jeho psychologické dopady*. No jo, ale o technickém pokroku já dohromady nic nevím a o psychologii ještě méně, a tedy o tom přece nemohu mluvit. Taková lamentace však neměla úspěch, a tak jsem si řekla, chtěli přednášku, budou ji mít. Jestliže technickému pokroku nerozumím, nemohu o něm psát, mohu však psát o tom, jak technickému pokroku nerozumím. A psychologické dopady - no, záleží na tom, na koho co dopadá, o psychologických dopadech na mne samotnou bych něco věděla, v tom jsem vlastně docela kompetentní. A proto ten název mého vystoupení - *Technický pokrok u nás doma a moje duševní rovnováha*, které není vlastně přednáškou, spíš takovým subjektivním zamyšlením.

Jsem na světě 41 let - příliš stará na to, abych okouzleně jásala nad každou technickou vymožeností, a příliš mladá na to, abych si na pokrok veškerý trpce stěžovala. Za ta čtyři desetiletí mého života bylo mnohé vynalezeno, objeveno, mnohé technické výstřelky, dříve dostupné pouze některým pro svou exkluzivitu, se postupně staly samozřejmou součástí života nás všech. Součástí vítanou anebo trpně akceptovanou a někdy proklínanou? Řekla bych, obojí. Technický pokrok přináší mnoho dobrého, některé průvodní jevy však snášim jen se skřípěním zubů.

Když jsem byla malá, naší televizi byla bedýnka s dvěma knoflíky, vysílala jen několik málo hodin denně, obraz byl černobílý, později už šlo víceméně o různé odstíny šedi, detaily si člověk domýšlel. Stála v koutě a uplatnit se směla tak jednou za čtrnáct dní. Dnes máme televizi nebo spíš spráženou soustavu několika přístrojů, která poskytuje obraz v dokonalých barvách, nabízí široký výběr programů na mnoha kanálech, takže se na ni lze dívat 24 hodin denně. Ke vzájemné komunikaci pak slouží dálkový ovladač. Z názvu není patrné, kdo koho ovládá, a v tom je jádro pudla - ve smyslu doslovném i přeneseném.

V tom doslovném je to takhle. Ovladač má spoustu knoflíků, jiných, jinak označených a jinak seřazených než ovladač od předchozí televize. Pomocí těchto tlačítek lze spustit nejrůznější činnosti, o které nestojím a nepřeji si, aby je moje televize dělala, jenom jsem sáhla vedle, což je snadné, náprava naproti tomu obvykle nikoliv. Je to k vzteku a do mysli se vkrádá i pocit méněcennosti (snad ještě nejsem tak pitomá, abych si neuměla pustit tu zpropadenou bednu, říkám si). Tento pocit se ještě prohloubí, jde-li okolo moje malé dítě (všechny děti jsou malé a nesamostatné, nezávisle na věku, jak my matky víme) a jen tak mimochodem utrousí: "Takhle ti tam SBS nepůjde, to musíš zapnout přes video, ale nebudeš to mít stereo, tak si to pust' přes satelit a zvuk si hoď na tuner". Deset minut si házím zvuk na tuner, a pak si jdu číst. Vlastně jsem se ani na televizi dívat nechtěla, ubezpečuji se v duchu ve snaze zachovat si zbytky sebedůvěry.

Je vám tahle maličko nadnesená příhoda povědomá? Také se vám děje, že si pořizujete nové domácí přístroje, zdánlivě důvěrně známé, a očekáváte, že žehlička bude normálně žehlit, fotoaparát fotografovat a pračka prát tak, jak jste byli doposud zvyklí, a potom trávíte dlouhé hodiny nad návody snažíce se osvojit si postupy, jež vám umožní používat vaše nové domácí pomocníky daleko komplikovaněji, avšak zároveň sofistikovaněji než dřív? A jak se přitom cítíte? Já prostě mívám vztek. Vztek z bezmoci, že si nemohu pořídít novou věc, která by fungovala stejně jako ta stará, co se mi rozbila. Že si k vlastnostem a funkcím, které u příslušného výrobku chci mít, nutně musím přikoupit i další takzvané inovace, které nepotřebuji a nechci, ale musím za ně zaplatit, aby mi mohly komplikovat život. Někdy ve mně tyhle věci vzbuzují pozvolna jakýsi pocit nedostatečnosti, zdá se mi, že jim nějak nestačím, že mi neslouží a neposlouchají mne, že ovládají ony mne a ne já je. Takovéhle trudné myšlenky mne napadají jen někdy, zvýšeným úsilím a s trochou tvrdohlavosti se mi zatím vždycky podařilo zvítězit, když jsem o to opravdu stála. Zatím.

A kdo koho ovládá v přeneseném slova smyslu, toť rovněž otázka, stojící za chvílkou zamyšlení. Chrabře si namlouváme, že přece tu televizi nemusíme pustit, když nebudeme chtít. Ale nedá nám to. Já se dívám pravidelně na zpravodajství, poněvadž mám za to, že musím být informována. Ale o čem vlastně? O tom, co se kde ve světě i doma důležitého děje, přeci. Všichni tedy hledíme na ty stejné zpravodajské relace, abychom pak mohli zasvěceně diskutovat o tématech, které nám tyto pořady nabídly. Nabídly nám i stanoviska, ovšem my máme přece vlastní znalosti a intelekt, nemusíme s nimi souhlasit. Také nesouhlasíme a připadá nám, že nás tím pádem televizní vysílání nikterak neovlivňuje. Tahle nezávislost, obávám se, je však pouze zdánlivá. Debatujeme zasvěceně o situaci ve Východním Timoru, bylo to v hlavních zprávách, a proto jsou tamější nepokoje důležité. O Čechně například už se mluví méně, je tam totiž mnohem méně televizních štábů, a televize odtamtud tudíž příliš nevysílají. A copak se dnes děje třeba v Kongu? Že by tam byl klid? To sotva. Nejspíš tam pouze nejsou novináři.

Vyprávěla mi přítelkyně, jak jezdí navštěvovat svou starou babičku na venkov. Přijede a babička spustí, co je na vsi nového. Novákům uhynuli králíci, starej Valenta je špatnej na nohy a mladá Moučková už je zase v tom. Poslední dobou jsou však babiččiny historky nějaké zvláštní a i ta jména jsou nějak nepovědomá. Byla nepovědomá až do doby, než se přišlo na to, že babička už nevypráví o sousedech, ale o hrdinech svého oblíbeného televizního seriálu.

Tedy je to televize a ostatní masmédiá, která pro nás nastolují témata, vybírají nám náměty k přemýšlení a my si pozvolna zvykáme. Zvykáme si do té míry, že nám postupně mizí z obzorů a z myslí ta část světa, o níž se nevysílá. Realita, která není ukazována v neskutečném televizním světě, jako by přestávala existovat, a naopak virtuální realita televizních obrazovek se stává tou pravou skutečností.

A tak mě napadá, že k mnoha teoriím o zániku života na Zemi, které jsou zejména v poslední době tak populární, mohu přidat i jednu svou: Jednoho dne začnou věci, zvířata i lidé mizet a ztrácet se, všechno bude ubývat, až se celý náš svět změní v černou nicotu. Všichni zanikneme a s námi i náš krásný, barevný svět. Nebude to ale kvůli srážce s antihmotou, to jenom v elektrárnách vypnou proud.

Říjen 1999

ZPRÁVA KONZULÁRNÍHO ODDĚLENÍ

PAVEL ŘEZÁČ

Dozajista se k vám již donesla informace, možná neúplná, nebo částečně modifikovaná, jak se v těchto případech stává, že Parlament České republiky, ve snaze zmírnit následky některých křivd, k nimž došlo v období let 1948 až 1989, vědom si, že zahraniční Češi a krajané přispívají k udržování a pěstování národního kulturního dědictví, jakož i k prohlubování vztahů sounáležitosti s Českou republikou a že český exil vyvíjel v emigraci významnou duchovní, politickou a kulturní činnost ve prospěch obnovení svobody a demokracie ve své vlasti a tato činnost si zasluhuje mimořádného uznání, se usnesl na **zákoně č. 193 Sb. z. o státním občanství některých bývalých československých státních občanů.**

Z díkce § 1 bych uvedl pouze úvodní první odstavec a v ostatním, tedy v otázkách konkrétní aplikace této právní normy bych odkázal na konzulární oddělení velvyslanectví.

"Fyzická osoba, která pozbyla státní občanství Československé republiky, Československé socialistické republiky, České socialistické republiky a v období od 25. února 1948 do 28. března 1990 propuštěním ze státního svazku nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla nebo má Česká republika uzavřenu smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího státního občanství může **nabýt státního občanství České republiky na základě prohlášení o státním občanství České republiky, pokud uvedená mezinárodní smlouva nestanoví jinak**".

Tento zákon nabyl účinnosti dne 2. září t. r. a prohlášení podle § 1 lze učinit do pěti let od tohoto data, jinak toto právo zaniká.

Na slovíčko pod čarou

Vážení tvůrci i čtenáři Nizozemských listů, dovoluji mi, abych se zde s Vámi rozloučil, neb moje mise na ZÚ Den Haag se urychleně blíží ke konci. Doufám, že jsem alespoň malé části z Vás byl nápomocen při řešení problematiky, která spadala do mé kompetence.

Závěrem bych však chtěl vyjádřit i jedno mé velké přání a to ve vztahu k Člověku s velkým "Č", který je hnacím motorem snad všeho, co se hnát dá: "Pane doktore, přeji Vám hodně pevné zdraví a doufám, že se v životě ještě mnohokrát setkáme".

JUDr Pavel Řezáč,
bývalý konzul

Vážený pane doktore, bývalý konzule, milý Pavle, i my děkujeme za plodnou spolupráci a budeme dlouho vzpomínat na chvíle, když jsme z Vás páčili ty *Zprávy konzulárního oddělení* pro naše Listy. Dost jsme se při tom nasmáli, a tak to má být.

Budeme Vás postrádat, neradi, ale přesto Vám přejeme úspěch v novém pověření, mnoho osobního štěstí mezi Vašimi milými "děvčaty", a v neposlední řadě i upřímné přátele.

A jednou ranou dvě mouchy: Vítejme Vašeho nástupce Ing. Karla Pospíšila a těšíme se na spolupráci.

Srdečně

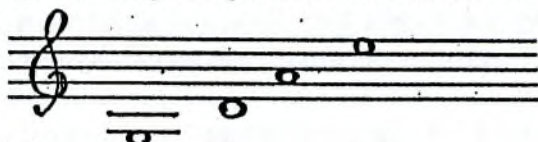
Nizozemské listy

MYSTERIE H. I. F. BIBERA

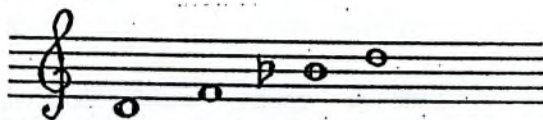
PAVEL ŠORM

V osmdesátých letech jsem měl v Německu několik koncertních vystoupení, na nichž jsem hrál převážně barokní hudbu: Corelli, Vivaldi, Bach, Händel. Jako dobrý vlastenec jsem vedle těchto velikánů uváděl i méně známé české mistry, Bendu, Vodičku, Nerudu, Čarta a jiné. Jednou mi řekl pořadatel: *Pavle, musíš jednou hrát Bibera, jeho Růžencové sonáty, to je nádhera!*

Od Bibera jsem tenkrát nic neznal. Z dějin hudby mi utkvělo v paměti, že žil ještě před Bachem a že používal hodně tak zvané *scordatury*. Co je to ta scordatura? Jak víte (či nevíte), housle jsou laděny do čistých kvint

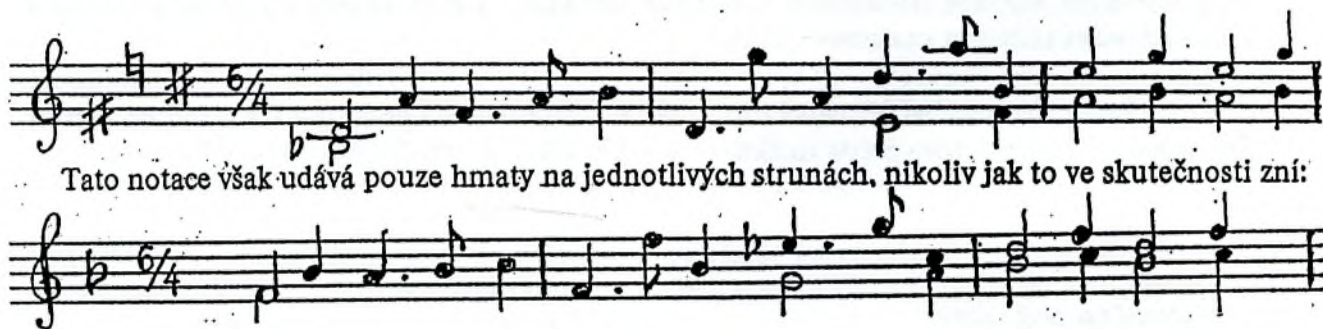

Co dělal Biber? Housle přeladil, třeba takto:

Jak vidíte, tři spodní struny výš, nejvyšší níž. Proč to dělal? Při vícehlasé hře v určitých tóninách si tím usnadnil práci: mohl použít "prázdných" strun tam, kde by je jinak musel stisknout.

Příklad: začátek Gigue z jeho osmé sonáty z cyklu patnácti *Růžencových sonát* (v anglosaských zemích je nazývají *Mystery Sonatas*), napsané ve výše uvedené scordatuře:

Tato notace však udává pouze hmaty na jednotlivých strunách, nikoliv jak to ve skutečnosti zní:

Vidíte ten rozdíl? Biber takto transponoval pro každou strunu zvlášť. Není-li vám to úplně jasné, nic si z toho nedělejte. I sám Biber se někdy v notaci poptěl. Ke stáru používal Biber scordatury méně; asi poznal, že nevýhod je více než výhod.

Heinrich Ignaz Franz Biber je příkladem chudého chlapce, který se proslavil. Narodil se roku 1644 ve Stráži pod Ralskem a historikové mají potíže s určením jeho národnosti. Němec Moser problém elegantně obchází tím, že píše pouze *...in Böhmen geboren*, pro Čecha Židka je Biber *německý houslista*, a v interpretaci Jiřího Sehnala *český Němec*, což se mi zdá až šalamounsky moudré a nejbliž pravdě.

U koho se učil na housle nevíme. Roku 1668 se stal komorníkem u dvora olomouckého arcibiskupa s povinností hrát v kapele za 100 zlatých ročně. V Kroměříži se spřátelil s českým skladatelem Vejvanovským. Roku 1670 byl Biber vyslán do Absamu v Tyrolsku, aby u slavného houslaře Stainera nakoupil hudební nástroje. Z této "služební" cesty se však nevrátil. Krátce po jeho odjezdu se arcibiskup dověděl o zaječích úmyslech svého poddaného a podnikl kroky k jeho zadržení. Biber se však dostal do Salzburgu, kde vstoupil do služeb tamního arcibiskupa, který asi v duchu na svého olomouckého kolegu udělal dlouhý nos a Bibera nevydal. Trvalo to šest let, než si uprchlík "upravil svůj právní vztah" s Olomoucí a obdržel úřední propouštěcí list. V Salzburgu udělal Biber vynikající kariéru, z komorníka to dotáhl na kapelníka (1684) s ročním platem 700

zlatých. Od roku 1690 se směl podepisovat *von Bibern*, když císař Leopold I. ho povýšil do šlechtického stavu. Je pokládán za největšího houslistu 17. století a pro jeho technickou vynalézavost a virtuositu ho můžeme považovat za předchůdce Paganiniho.

Z Biberova skladatelského odkazu jsou nejznámější *Růžencové sonáty*. Sloužily pravděpodobně za vzor i J.S.Bachovi, než složil svých šest sonát a partit, nad kterými si houslisté dodnes lámou hlavu a prsty. Biber své sonáty věnoval arcibiskupovi M. Gandolphovi, který byl velkým vyznavačem Mariina kultu a ve své soukromé kapli, vyzdobené výjevy ze života Marie a Ježíše, pořádal náboženské seance. Podle patnácti obrazů v této kapli zkomponoval Biber 15 sonát, v souladu s katolickou liturgií rozdělených do tří skupin po pěti mysteriích: *Mysterie radostné, bolestné a velebné*.

Ač obsahem náboženské, nedají se tyto sonáty považovat za církevní hudbu. Biber v nich totiž zpracoval i světské taneční formy, jako sarabandu, gigue a gavotu, což je činilo nevhodné pro použití při bohoslužbě.

Otázkou je tedy, zda je Biber hrál pro soukromé účely svého chlebodárcе a zda je hrál po sobě; každá sonáta je totiž psána v jiném, někdy extrémním ladění, což sebou nese riziko prasknutí strun nebo rozladění nástroje během hry. Nebo snad měl k dispozici několik různě naladěných houslí? Hrál je vůbec? Nebo si jen chtěl vyzkoušet, jak daleko lze dojít se scordaturou? Nevíme. Stojíme před záhadou, mysterií. Během 300 let od vzniku sonát se houslová technika vyvinula natolik, že je možno hrát je bez scordatury, souborně v normálním ladění.

Jsem rád, že tu možnost budu zanedlouho mít, a proto toto malé zamyšlení. Je výsadou muzikantů, že jsou schopni oživit to, co po sobě zanechali Mistrů už dávno mrtví a promluvit jejich hudební řečí.

Není v tom kus krásné mysterie ?

**** Pavel Šorm absolvoval pražskou Konservatoř a Akademii muzických umění. Je laureátem Ševčíkovy ceny 1963, od roku 1967 v Holandsku jako koncertní mistr, docent Utrechtské konservatoře. Naším čtenářům je znám z četných samostatných vystoupení (L.M.).

HEINRICH IGNAZ FRANZ BIBER

RŮŽENCOVÉ SONÁTY

PAVEL ŠORM

housle

PAUL van der REIJDEN

varhany

Č. 1 - 5 : 19. prosince 1999

Č. 6 - 10 : 9. dubna 2000

Č. 11 - 15 : 28. května 2000

Vždy v neděli od 13.00 do 14.00

Kerk van Onze Lieve Vrouwe, Gregoriuslaan 6, BILTHOVEN

VSTUP VOLNÝ

IVO ŠTUKA:

CIZINCI - NAŠINCI

Podobni vlaštovkám přiletí s každým jarem kamarádi z Emigrantska
Nadýchnout u nás cosi tajemného co náleží k domovu
Střemchy za Vlachovkou se taky pro ně div nepřetrhnou
Voni za deset plotů a ještě za roh
Trnky
Maličké bílé kumuly v pýše se nadýmají nad každou strání z kopřiv
A první čmelák opile zvesela truceje
Buší hlavou do věže z modrých průsvitných sklíček jejíž něžné jméno je hyacint
Podobné děje probíhají zajisté i v Emigrantsku
Jen z trnky je tam Schlehdorn
A čmelákovi se říká Humble-bee anebo Bourdon
Nejsou tam ovšem početní početní příbuzní kteří s rozzářeným zrakem
a rozevřenými dlaněmi čekají na dary
(aby pak mohli po celý rok s úlevou pomlouvat jak málo toho dostali)
Není tam Jezulátko pod Petřínem jež se ve skromné koketerii
raduje z barokních modních přehlídek
Není tam tolik mrňavých mrštných kapesních zlodějů
A opékané buřty
(Hřích bývá skoro vždy chřupavý a voňavý
Hřející)
A ještě zmiňme sochy z kameného mostu
Ty svůj odraz každou noc pečlivě omývají v řece která se nezastaví
My se však s kamarády z Emigrantska zastavujem u vzpomínek
Vzpomínky na sebe lehce nepasují jako diapositivy jedné milované tváře
nasnímané ze dvou uhlů
Každý na ní poznal o fous jiný soubor pih
Bavíme se o tom se smíchem na večeři v restaurantu kde bych já si při svém důchodu
netroufl dát ani kafe
Vrchní už kamarády zná Je v předklonu Bereme to jako zábavnou samozřejmost
Dřív jsme si podloudně psávali na falešné adresy Nedělitelní Dnes už zaplaťbůh nedělení
Pospolu Na přímý dotek ruky Na vyprsknutí Na polibek
A při tom pořád trochu nejisti která z těch falešných adres
je vlastně pravá

Praha, 8.-11.4.99

ČESKÉ CENTRUM INFORMUJE

JAROSLAV KANTŮREK

V době, kdy se připravovalo toto číslo Nizozemských listů, byly ještě v plném proudu akce Českého centra věnované desátému výročí sametové revoluce, jejichž realizaci tradičně podpořilo rovněž naše velvyslanectví a další nizozemské instituce. Ve výroční dny věnovaly událostem před deseti lety pozornost i zahraniční televizní stanice jako CNN a BBC, která například představila zajímavý dokument o prezidentu Václavu Havlovi. Nizozemské vysílání EO zařadilo v sobotu 22.11. 1999 v pozdních večerních hodinách rovněž dokument o prezidentu Havlovi sestavený ze starších rozhovorů prezidenta s bývalým aktivistou Občanského fóra Martinem Paloušem. Na stránkách českých novin bylo věnováno výročí mnoho pozornosti, dočetli jsme se o mnoha oficiálních i happeningových akcích.

Pan prezident pozval do Prahy bývalé státníky z doby pádu komunismu, exprezidenta Spojených států George Bushe, bývalého sovětského prezidenta Michaila Gorbačova, někdejší britskou premiérku Margaret Tatcherovou, disidenta a pozdějšího polského prezidenta Lecha Walesu a ještě donedávna spolkového kancléře Helmuta Kohla. Prezident Václav Havel jim předal nejvyšší státní vyznamenání Řád bílého lva. S nimi přijela do Prahy také vdova po francouzském prezidentu Francois Mitterrandovi Danielle Mitterrandová, která převzala řád pro francouzského prezidenta in memoriam. Řád byl udělen i bývalému americkému prezidentu Ronaldu Reaganovi. V USA mu ho předal český velvyslanec Alexandr Vondra, neboť špatný zdravotní stav dnes osmaosmdesátiletého exprezidenta neumožnil převzetí ocenění v Praze. Vyznamenání měli svého času v rukou takovou moc, že dokázali zbořit železnou oponu.

České deníky přinášely různé ankety, které porovnávaly dnešní realitu s dobou před deseti lety. Vzniklo prohlášení někdejších studentských představitelů z doby sametové revoluce „Děkujeme, odejděte“, které se připojilo k dalším iniciativám, jejichž společným jmenovatelem je frustrace ze současné politiky a výzva k hledání alternativy k polistopadovému establishmentu. Diváci ČT 2 prožili opět 24 hodin se socialistickou televizí. Recesistický happening nazvaný „Skanzen totality“ připomněl na Václavském náměstí mnohé výjevy typické pro socialistickou éru (řeznictví „u snědeného krámu“, budovatelské písně v podání „pionýrského“ sboru, možnost vyplnit přihlášku do SSM nebo žádost o devizový příslib a to vše oživené studenty DAMU v rolích svazáků, veksláků, prodavačů, milicionářů s příslušníků VB). I pokud byly některé akce příliš recesistické a některé politické komentáře o ukradené revoluci příliš skeptické, mohl si každý občan udělat svůj názor sám. Oslavy v Praze byly zakončeny koncertem nazvaným „Deset let poté“, který přilákal na Václavské náměstí tisíce lidí. Kromě řady umělců přišel diváky pozdravit i prezident Václav Havel. Možná si v tu chvíli také někteří uvědomili, že jejich ideály nikdo nezradil, že se mnohým žije dobře, mohou číst a sledovat filmy jaké chtějí, cestovat po světě a hlavně být svobodní. Lidé stejně jako před deseti lety zvonili klíči, mávali vlajkami a prskavkami a koncert na Václavském náměstí v Praze symbolicky vyvrcholil písní Modlitba v podání Marty Kubišové.

Když jsem v novinách viděl opět fotografie paní Kubišové, připomněl jsem si i naše milá a srdečná setkání během akcí, které jsme na podzim uspořádali zde v Nizozemsku. Paní Marta Kubišová, která nevynechala žádnou významnější akci při oslavách výročí v Praze (a dokonce i v Bratislavě) a dojímalá znovu desetitisícové davy na náměstích svojí Modlitbou, si našla počátkem října čas a umožnila podobné nezapomenutelné zážitky i našim krajanům a čtenářům Nizozemských listů na koncertu na rezidenci českého velvyslanectví v Den Haagu nebo při setkání s krajaný v průběhu Populárně vědeckého symposia v Baarnu.

Paní Kubišová však nebyla jedinou zajímavou osobností, se kterou jsem se v poslední době při našich akcích setkal. Koncem října byl našim hostem také pan Jiří Křížan, spisovatel a scénárista, jeden ze zakladatelů Občanského fóra a bývalý poradce prezidenta Havla. Po odchodu z aktivní politiky na sebe nejvíce upozornil scénářem k filmu *Je třeba zabít Sekala*. Tento úspěšný film byl promítnut širšímu publiku v prostorách Francouzského kulturního institutu (Maison Descartes) v Amsterdamu s následnou zajímavou besedou s autorem scénáře Jiřím Křížanem. Francouzský institut nebyl vybrán náhodně, neboť scénář filmu byl oceněn Fondem na podporu koprodukce se zeměmi střední a východní Evropy při francouzském Ministerstvu kultury. Promítání filmu předcházela ještě prezentace holandského překladu knihy Jiřího Křížana *Tichá bolest* u příležitosti jejího nového vydání nakladatelstvím Signum Boeken. Zajímavé bylo zejména připomenutí prvního vydání knihy v Nizozemsku v nakladatelství Meulenhoff pod pseudonymem autora Jan Beran, Delft 1972, v porovnání s dnešní svobodnou dobou, což autor vhodně připomenul ve svém poděkování tehdejšímu i dnešnímu nakladateli.

Třetí zajímavé osobní setkání bylo s režisérem Vojtěchem Jasným, který přijel až z Ameriky na malý filmový festival, který se uskutečnil ve Wijk aan Zee u příležitosti kulturního víkendu, který zorganizoval Městský úřad v Bystré. Bystré reprezentovalo Českou republiku mezi kandidáty z dalších dvanácti evropských zemí v rámci festivalu „Cultural Village of Europe“, který probíhal po celý letošní rok ve Wijk aan Zee. V rámci programu se představil pěvecký sbor, hudební skupina a uskutečnila se řada setkání delegace z Bystré s nizozemskými partnery a bohatý sportovní a turistický program. V rámci festivalu českých a slovenských filmů (režisérů Kachyni, Jakubiska, Šulíka) měly specifické postavení především filmy režiséra Vojtěcha Jasného, které byly natočeny právě v Bystré. K dnes už klasickému erbovnímu filmu *V. Jasného Všichni dobří rodáci* z konce šedesátých let natočil režisér nedávno volné pokračování s názvem *Návrat ztraceného ráje*. Ve filmu se po letech objevila řada známých herců (Jana Brejchová, Vladimír Pucholt, Vlastimil Brodský, Jiří Sovák a další), ale zajímavé bylo poslouchat také osobní zážitky režiséra z jeho filmařské práce doma po třiceti letech. I když dnes pobývá Vojtěch Jasný opět v Americe a pracuje například na scénáři remaku filmu *Až přijde kocour* pro Hollywood, jeho návštěva ve Wijk aan Zee potvrdila, jaká hluboká přátelská pouta ho spojují nejen se starostkou Bystré paní Hanou Sejkorovou, ale i se všemi obyvateli, kteří často pomáhali v jeho filmech jako lidoví herci. A celkem jsem se režisérovi při jeho setkání s obyvateli Bystré ani nedivil, že na pobyt v létě na Vysočině vzpomíná mnohem raději než na privatizační zákulisí naší kinematografie a její domácí konflikty.

Pomalu se blíží konec roku a je velmi příjemné zjišťovat, jak řada našich akcí napomáhá dalším projektům. Například na úspěšné lednové vystoupení romské zpěvačky Věry Bílé na festivalu v Utrechtu navázalo zařazení dokumentu České televize o této zpěvačce „Černobilá v barvě“ do programu mezinárodního festivalu dokumentárních filmů IDFA v Amsterdamu. Všechna promítání byla beznadějně vyprodána a Česká televize očekává i úspěšný prodej tohoto dokumentu. Na řadě našich výstav byly navázány další kontakty. Z poslední doby je možno jmenovat například výstavu prací studentů Střední uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě v Driebergenu. Výstava se konala v rámci tzv. „Open Atelierroute“, kde se uskutečnila i zajímavá setkání profesorů této školy s nizozemskými umělci. Akce byla navíc domluvena již při loňské návštěvě výtvarníků z Driebergenu v partnerském městě Semily. Podobnou dobrou zkušenost mělo letos České centrum s výstavou Horácké galerie z Nového Města na Moravě. Výstava umělců z Českomoravské vrchoviny (Josef Klimeš - reliéfy,

plastiky a kamenné mozaiky a Miroslav Matoušek - umělecké fotografie) byla představena na radnicích dvou nizozemských měst, které mají své partnery v této oblasti České republiky (Waalre - Nové Město na Moravě a Beemster - Studené). Část výstavy, která kombinuje pozoruhodné sochařské dílo s fotografiemi, které zachycují krajinu, přírodu i obyvatele Českomoravské vrchoviny, se koncem roku přesune ještě do další soukromé galerie.

Program letošního roku zakončíme 11. prosince 1999 v 17 hodin již tradičním vánočním koncertem Dvořákova dua v historickém sále staré radnice v Naardenu. Již mezinárodně známá mladá česká sopranistka Lenka Škorníčková zazpívá za doprovodu klavíristky Jitky Drobílkové písně skladatelů A. Dvořáka, O. Respighiho a O. Messiaena.

Zanedlouho budeme všichni přemýšlet jak oslavit příchod roku 2000 a mně zbyla nakonec ještě jedna důležitá informace o výstavě „Praha 1900 - Poezie a extáze“, která nás naopak přenese do atmosféry Prahy před sto lety. Výstava volně navazuje na úspěšnou výstavu Vídeň 1900, která se konala v Amsterdamu před dvěma lety. Reprezentativní výstava „Praha 1900 - Poezie a extáze“ v nových prostorách Muzea Vincenta van Gogha představí více než 100 obrazů, kreseb a soch a přes 200 dalších uměleckých předmětů (fotografie, šperky, knižní ilustrace, textilie, sklo a keramiku), které dokumentují umělecký vývoj a atmosféru Prahy na přelomu minulého století. Exponáty byly zapůjčeny ze sbírek Národní galerie, UMPRUM a dalších významných českých a moravských muzeí. Výpravný katalog k výstavě pojedná kromě vývoje uměleckých směrů v oblasti výtvarného umění a architektury také o hudbě, divadle, literatuře a významných osobnostech doby. Možná bude katalog výstavy vhodný typ na vánoční dárek pro vaše přátele a známé. Výstava začíná již 17. prosince 1999, ale máte možnost ji navštívit až do 26. března příštího roku.

Vyjmenovat jen některé významné umělce je složité, neboť katalog výstavy je velmi obsáhlý. Dovolte tedy alespoň jména nejnámější: Mikoláš Aleš, František Bílek, Václav Brožík, František Drtikol, Emil Filla, Vojtěch Hynais, Antonín Chitussi, Bohumil Kafka, Jan Kotěra, František Kupka, Luděk Marold, Alfons Mucha, Josef Václav Myslbek, Jan Preisler, Vojtěch Preissig, Jakub Schikaneder, Antonín Slaviček, Václav Špála, Max Švabinský, Josef Váchal, Jan Zrzavý.

Já osobně se na výstavu již nyní velice těším. Nejen proto, že jsme měli možnost s paní Schenkovou z Českého centra již částečně nahlédnout „pod pokličku“ výstavy, neboť jsme již v době příprav spolupracovali při přípravě některých doprovodných programů. Ať už to byl výběr hudby pro oficiálního audiovizuálního průvodce k výstavě a nebo vyhledávání dobových dokumentárních filmů zachycujících atmosféru Prahy na přelomu století z Národního filmového archívu. Líbí se mi tato symbolická paralela vychutnávat dobu přelomu minulého století, ty krásné, poklidné, romantické, vlastenecké a umělecky i politicky převratné doby, jak napovídá i sám podtitul výstavy „Poezie a extáze“. A proto mi na závěr dovolte na prahu roku 2000 vyslovit alespoň přání, ať žije i naše generace tak, aby za sto let mohli naši potomci najít i na naší době rovněž něco poetického a vzrušujícího.

Šťastný Nový rok 2000 přeje

TSJECHISCH CENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

OHLÉDNUTÍ ZA PRAŽSKÝM LÉTEM 1999

EVA HOROVÁ

(Psáno 20.9.99; vsuvky kurzivou 24.9.99)

Léto ...

Bylo horké a suché a vypadá to, že je nekonečné. Dnes je zase přes 24° C a zase nepršelo. Jinak to bylo léto poklidné, provozovatelé koupališť, kempingů, a zvláště restaurací jsou velmi spokojeni. Piva se vypilo dost, i když to chvíli vypadalo, že Češi náhle přesedlají na zdravější způsob života a pivovarníci zneklidněli.

Ministr zemědělství by si to přál: spotřebuje se totiž moc málo mléka, výkupní cena mléka klesá a zemědělci se zlobí. Takže koncem prázdnin se rozjela propagační kampaň. Děti mohou ve škole dostávat dotované mléko. Problém je trošku s distribucí, alespoň, dá-li se věřit tisku. Ovšem jsou i hlasy, které tvrdí, že pití mléka je velmi nebezpečné, člověk si tím může přivodit nejrůznější zdravotní potíže. Nikde jsem se nedočetla, že by dávali za vzor například Nizozemsko, kde se přece toho mléka vypije požehnaně, a lid je vcelku zdravý.

O čem se mluvilo ...

Kromě zatmění slunce se dělo ledacos. Tak například vznikla občanská iniciativa IMPULS '99. Skupina vlivných intelektuálů vydala prohlášení, ve kterém se snaží vyburcovat spící českou elitu. S českou politikou je to totiž špatné, nemravná opoziční smlouva mezi Zemanovými sociálními demokraty a Klausovou ODS umrtvuje politickou scénu. Pár dní byly noviny a jiná média plná debaty o této iniciativě. Dnes - tedy v polovině září, již je zase klídek. Jen jsem se nedávno dověděla, že k signatářům přibyla paní Havlová.

Teď v listopadu, u příležitosti oslav 10. výročí "sametové revoluce", mimochodem dost vlažných, opět povstali (bývalí) studenti: šest organizátorů studentských protestů z listopadu 1989 uveřejnilo výzvu stávajícím politikům, nazvanou DĚKUJEME, ODEJDETE. K dnešku, 24.11., ji již podepsalo odhadem na 50.000 lidí! Podle sdělení jednoho z iniciátorů nevylučují vznik nové politické strany. Na 3. prosince je připravován mítink na Václaváku.

A co dál ...

Novináři a reportéři se teď věnují jiným věcem: například stále stoupajícím preferencím KSČM: podle agentury STEM by je teď volilo přes 20% lidí! a stali by se tak po ODS druhou nejsilnější stranou. Na předběhnutí ODS jim schází pouhých několik desítek procenta. Děsivé.

Úplně poslední průzkumy veřejného mínění: komunisté by nyní byli největší stranou s asi 22%.

Další "items" jsou: blížící se zpráva z Bruselu (očekává se, že bude opět velmi kritická) a dohady, zda budou či nebudou padat hlavy ve vládě.

Konec října a velkou část listopadu jsme strávili v Holandsku. Tam taky padaly hlavy, od provinčních politických až po úřednické a jiné. Také tam, podle slov někoho v jedné televizní debatě, schází "velké téma". Takže ono je to vlastně všude stejné. Mimochodem, zatím žádná česká politická hlava nepadla, i když ta zpráva byla podle očekávání kritická.

Byly také volby ...

Jo, a měli jsme doplňovací volby do senátu. Na křeslo, uvolněné zemřelým Václavem Bendou, byl nakonec zvolen nezávislý velmi úspěšný a velmi bohatý podnikatel-bývalý emigrant Fischer (od Fischer Reisen). K velkému překvapení a smutku ODS, která v příslušném volebním obvodu nasadila paní Jiřinu Jiráskovou, herečku a ředitelku Vinohradského divadla. Media se touto kauzou bavila dost dlouho. Znamená to něco? Znamená to zlom v pocitech voličů, znamená to definitivní odklon od partajní politiky, co chce vlastně ten nevypočitatelný "lid"?

Nevím. Já si myslím, že ten "lid" je stejný jako všude jinde, a má hlavně své starosti. Teď zrovna je to sklizeň úrody (těch jablek, přátelů, co s tím, proboha?) a pozvolné zazimování zahrádek.

Kultura ...

A začne pomalu zase divadelní sezona, je třeba si obstarat lístky. Prý je velmi pěkný Shakespeare (Mnoho povyku pro nic) ve Stavovském divadle, režírovaný mladou maďarskou herečkou. Pro otrlé doporučuji shlédnout relativně nové provedení Prodanky v Národním: úvodní scéna (Proč bychom se netěšili) se odehrává před jakýmsi omšelým periférním činžáčkem, "lid" je v montérkách a ženy se zinkovými kýbly "máchají" dlouhé podvlíkačky hudebníkům v orchestřišti nad hlavami. Holt je asi těžké vymyslet každý rok něco ještě odvážnějšího a modernějšího. Ale zvyknete si! Jen mi bylo líto malých dětí, které do divadla přivedly babičky a které očividně očekávaly barevné kroje a tak. Dostaly postmoderní operu, dobře jim tak. Ať si zvykají, možná bude hůř. Nebo ze mně mluví pokročilý věk? Mým mladým holandským přátelům, které jsme na to vzali, se to líbilo.

Takykultura?...

Česká televize začala vysílat normalizační seriál Třicet příběhu majora Zemana. Noviny toho byly plné. Má se to nebo nemá se to? Silně protestují například bývalí političtí vězni. Naprosto pochopitelně. Vedení televize se brání nařčením z honu za mrzkým ziskem (seriál byl ve své době velmi populární) tím, že chce pomoci "zpracovat" minulost. Před a po seriálu je vždycky dokumentární pořad a debata. Byla jsem zvědavá, protože jsme to pochopitelně jako emigranti vůbec neznali. Seriál sám je ubohoučkový a komunistická propaganda z něj čouhá na dálku. Pro nás je naprosto nepochopitelné, jak se na to po třicet týdnů někdo mohl dívat, a co hůř, dokonce tomu věřit. Jestli to pomůže k zpracování minulosti, nevím. Ale přece jen oceňuji aspoň tento pokus, je zatím celkem ojedinělý.

A ještě ...

Ještě dvě události hýbaly letní horkou Prahou (nebo aspoň televizí a tiskem): kůrovec na Šumavě a slepičárna v Jižních Čechách. Kůrovec, protože spojení zelení aktivisté úspěšně vlastními těly bránili před vykácením stromy napadené kůrovcem v nejvíce chráněné zóně Národního parku. Tam se skutečně podle pravidel nemá kácet vůbec nic, příroda si má pomoci sama, od

toho je to přírodní rezervace. Správa NP Šumava ale má na věc jiný názor, a ani odborníci se neshodují. Asi ukáže čas, zda byla blokáda dobře nebo ne.

Slepičárna má být obří, pro asi 600.000 slepic, a to na bavorské hranici. Nechtějí ji ani čeští ekologové a okolní obyvatelé, ani lidé zpoza hranice. Chce ji tajemná firma zvaná Česká drůbež, údajně bavorský podnikatel, kterému to doma zatrhl, protože nikde v EU se to už nedělá.

Konec listopadu: na zmíněných dvou frontách klid. Včera se prý nechalo slyšet Rakousko, že kvůli Temelínu nebude brzdit vstup ČSR do EU. Slepičárna, jestli bude, tak bude menší. A na horách leží už teď fůra sněhu.

Věhlasná Zeď v Ústí nad Labem ...

Čas od času se také píše a mluví o plotě v Matiční ulici v Ústí nad Labem. Protože občas stále ještě cosi dělám v rámci spolupráce Jižní Holandsko - Severní Čechy, vím, že si poslanci z Jižního Holandska dělají starosti s rasismem svých partnerů, o kterém se dočítají v nizozemském tisku (naposledy asi NRC Handelsblad). Byla jsme se tam sama podívat, abych na vlastní oči viděla o co jde: jde o plot mezi dvěma již velmi dlouho znepřátelenými skupinami obyvatel, z nichž jedna je bílá (majitelé několika rodinných domků) a druhá více méně tmavé pleti (Romové, ale nejen Romové, kteří špatně platili činži a proto byli odstěhováni do takzvaných holobytů). Dělají si naschvály už dlouho; v podstatě jde o sousedskou hádku, která se nafoukla do neuvěřitelných rozměrů.

Ten plot tam už dávno byl, ale předválečný, železný a rozbitý. Nejnověji by to měl být plot z keramických cihel s dvěma brankami. Teď ale Romové chtějí plot kolem dokola; tak jsem zvědavá, co si z toho vybere zahraniční tisk.

Zeď se postavila, pak zase zbořila a opět postavila. Včera (24.11.) byla odstraněna definitivně. Vláda nabídla ústecké radnici 10 miliónů na různé projekty, eventuelně na odkoupení těch rodinných domků. Vyslanec Evropské unie v Praze pan Cibrian to přivítal.

A v Holandsku chtějí různé obce zavádět večerní zákaz vycházení pro uprchlíky, kteří tam ještě ani nejsou. Celý svět se zbláznil, si myslím. Nebo je něco na té teorii "monád" (?) Už jsme zapomněla, jak to bylo nazváno, ale ta teorie zněla asi takto (pokud si to dobře pamatuju): povětřím se pohybují jakési ideové "balíčky". Chovají se jako živé bytosti, a jsou motivovány snahou o přežití a pokud možno o rozmnožení. Teď zrovna světem bloudí jakýsi neklid, nespokojenost, kam se člověk podívá, tam je odhalována korupce a zločin. V závažnějších případech se střílí a vraždí ve jménu všeho možného. Národa, rasy, práva na sebeurčení a tak.

Tam, kde se zrovna nestřílí, si nad tím láme hlavu jen malá část střední a starší generace, ti mladí se starají pouze sami o sebe. Většinou.

Ještě povídání o jednom výletě...

Nevím, kdo z laskavých čtenářů byl v poslední době ve Hřensku, či zná tuto půvabnou obec z dřívějška. Já jsem sice věděla, že jeden z prvních polistopadových starostů údajně skoupil obecní chodníky a začal je pronajímat vietnamským a jiným obchodníkům na stánky. Když ale vidíte ty kilometry hadrů a bot a šuntů, je vám fyzicky nevolno. Před nějakou

dobou byl po dlouhých desetiletích obnoven pěší přívoz přes Labe na německou stranu (obec Schona). Přívoz je zlatý důl, stejně jako hřenské chodníky: od brzkého rána do večera proudí mezi těmi stánky tisíce sousedů zpoza Labe a kupují a kupují a kupují. Unavení nakupováním poobědvají či povečeří v jedné z mnoha hospod a spokojeni odcestují domů. Tak to je Hřensko.

Obce "nahore" na kopcích jsou krásné - ale nikdo tam v podstatě nebydlí natrvalo. Buď jsou to chalupy Pražáků, Ústečáků nebo jiných městských lidí nebo jsou to penziony. Všechny nápisy dvoujazyčné, nebo dokonce už vůbec jen německé. Jaksi nenápadně se věci v pohraničí zřejmě vrací do "normálu": ti, kteří tam bydlí, už se návratu Němců přestávají bát. Vědí, že zřejmě skutečně nehrozí, že by ještě teď chtěl někdo z odsunutých svůj majetek zpět. Ono často ani není co chtít, že.

Překrásná krajina dostala před čtyřmi týdny konečně velmi zasloužený status Národního parku. Na německé straně už toho docílili před několika lety. Celá velká oblast tvoří totiž organický celek, od pradávna zvaný Česko-Saské Švýcarsko. Plány jsou velké: turistické cesty a cyklotrasy vedoucí křížem krázem přes hranici, velké informační středisko na Mezně.

Zatím ale existují pouze kdysi Klubem českých turistů a různými mysliveckými svazy velmi dobře založené značené stezky. Potřebovaly by nutně opravy, místy začínají být i mírně neschůdné. Správa nového Parku, jako žádná veřejně prospěšná organizace v této zemi, penězi neoplývá. A samozřejmě "taháky": Pravčická brána a Soutěsky.

Ale přátelé, zde zasáhla neviditelná ruka trhu: oba tyto základní kameny nového Národního parku jsou v *soukromém vlastnictví!* Podle dobře informovaných místních pramenů stihl kdosi ještě před vyhlášením Parku koupit restauraci a hotel Sokolí hnízdo i s okolními skálami, a teď rejžuje: 35 Kč pro domácí, 45 Kč pro cizince. Vstupné povinné, i když chcete pouze zajít na kafe a WC do restaurace. "*Páni, tohle je soukromej pozemek, a když se vám to nelíbí, tak sem nemusíte chodit*". To nám řekl majitel, když jsme se marně dobývali turniketem na to WC. A prý se nedávno v místních novinách objevily inzeráty, kterými majitel hledal personál do své restaurace. Podmínka byla, aby uchazeči hovořili rusky... A Soutěsky? Kdo to nezná: říčka Kamenice si vytvořila romantický kaňon v pískovcových skalách nejbizarnějších tvarů. Někdy na sklonku minulého či začátku tohoto století byly Soutěsky zpřístupněny turistům; zčásti pěšky, zčásti vás vezou na lodičkách. Je to překrásné, kdo tam ještě nebyl, doporučuji. Ovšem nevím, nevím, jak to bude fungovat v budoucnu. Jakýsi šikulka to nedávno koupil celé - lodičky, ale i řeku a pozemky (tedy skály a lesy) kolem, za 390.000 Korun českých. Taky to stihl včas.

A tady se všichni stále tak moc diví, co ten Brusel proti nám, Čechům, pořád má.

Malá poznámka...

K článku paní Marcely Novotné Jak jsem nejela do Itálie

(NL 3, 1999): Sporná část připravovaného tiskového zákona není o cenzuře, ale o právu na odpověď! Návrh zákona byl zaslán do Bruselu (Evropské radě pro media, či jak se ta instituce jmenuje) k prokonzultování. Podle jejich mínění není nijak v rozporu s běžnými zvyky v Evropě. Jde o to, aby medii propíraná osoba měla možnost uveřejnit něco na svou obranu. Novináři se pochopitelně brání, protože mají obavy z toho, že noviny budou pak jen plné dopisů těch, kteří se cítí "napadeni".

Není všechno tak úplně shnilé v tomto státě.

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURY

VYBRAL KOLEKTIV ČESKÉHO CENTRA

Přehlídka české kultury v Japonsku

Od října do 22. prosince probíhá v Japonsku festival české kultury pod názvem Tradice a proměny. Největší přehlídka české kultury v Japonsku se uskuteční u příležitosti 10. výročí sametové revoluce pod záštitou manželky prezidenta Dagmar Havlové a dcery japonského císaře Akihita princezny Sajako. V Japonsku se během přehlídky představí Česká filharmonie, opera Národního divadla v Praze, Pražská komorní filharmonie, Josef Suk a Sukův komorní orchestr, Pražákovo kvarteto, Kubelíkovo trio, Pražský dětský sbor, Černé divadlo Jiřího Srnce a řada předních sólistů, např. sopranistka Gabriela Beňačková a violoncellista Jiří Barta. Mimořádný úspěch slaví v Japonsku opera pražského Národního divadla s inscenacemi Dvořákovy Rusalky, Bizetovy Carmen s Dagmar Peckovou v titulní roli a Janáčkovy Její pastorkyně, která kandiduje na nejlepší operní inscenaci roku v Tokiu. Opera Národního divadla byla také prvním zahraničním tělesem, které během dvou let od otevření účinkovalo v tokijském Novém národním divadle, kam se dosud „neprobojovala“ ani Metropolitní opera z New Yorku, která měla turné v Japonsku před rokem. Výtvarné umění reprezentuje výstava „České umění 1890 - 1930“ za sbírek Uměleckoprůmyslového muzea a Národní galerie, dále se představí čeští umělci skláři Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová, Pavel Hlava a Vladimír Kopecký. Do programu jsou také zařazeny přehlídky filmů, scénická čtení a loutkářské semináře. Festival je nejrozsáhlejší akcí tohoto druhu v česko-japonských vztazích.

Českou republiku zastoupí na EXPO 2000 projekt Heyworth Studia

Kopie kaple Svatého Kříže ztvárněná moderní audiovizuální technikou by měla být projektem, který Českou republiku zastoupí na světové výstavě EXPO 2000 v německém Hannoveru. O vítězství projektu založeného na kontrastu české gotiky a současnosti rozhodla hodnotící komise pro EXPO 2000. Kopie gotické kaple, jejíž originál se nachází na hradě Karlštejn, by měla vzniknout pomocí současných audiovizuálních, případně interaktivních technik a měly by ji oživit dobové exponáty, případně kopie gotických obrazů mistra Theodorika.

V Jeseníku otevřen rekonstruovaný rodný dům Vincenze Priessnitze

Otevřením rekonstruovaného rodného domku zakladatele moderní vodoléčby Vincenze Priessnitze a odhalením kopie jeho portrétu v životní velikosti v hale sanatoria, které nese jeho jméno, vyvrcholily oslavy 200. výročí jeho narození. Toto jubileum zařadila do letošního kalendáře významných mezinárodních událostí organizace UNESCO.

Národní muzeum nabízí badatelům čtyři digitalizované staré tisky

Čtyři vzácné staré tisky jsou od dnešního dne přístupné v digitální formě ve studovně Národního muzea v Praze. Projekt je součástí programu digitalizace vzácných dokumentů "Memoriae mundi series bohemia". Zájemci o studium starých tisků si mohou v Národním muzeu nyní prostudovat Jistebnický kancionál, středověký latinský slovník ze 13. století, cestovní knihu biskupa Jana ze Středě Liber viaticus a iluminovaný Krumlovský sborník z 15. století.

Sedmdesát let života Adolfa Borna přibližuje výstava na Hradě

K nadcházejícím sedmdesátinám grafika, ilustrátora, karikaturisty a tvůrce kreslených filmů Adolfa Borna představuje jeho práce Císařská konírna Pražského hradu. Výstava "Adolf Born v předvečer..." potrvá do začátku příštího roku, v němž umělec oslaví kulaté narozeniny.

Fotografií roku se stal snímek Jana Šibíka z časopisu Reflex

Snímek kosovské ženy s dítětem na útěku z vlasti fotoreportéra časopisu Reflex Jana Šibíka získal nejvyšší ocenění novinářské soutěže Czech Press Photo 1999. Šibík získal za snímky nafocené v Kosovu, Albánii, Makedonii, Turecku, Rumunsku a Jordánsku celkem osm ocenění. Již pátého ročníku soutěže se zúčastnilo 178 fotografů žijících v České republice s celkem 2321 fotografiemi.

Na Hradě začala výstava o stavitelích svatovítské katedrály

Výstavu "Stavitelé katedrály: Petr Parlér - Josef Mocker" ve Starém královském paláci a v Tereziánském křídle Hradu připravila Správa Pražského hradu. Dílo obou stavitelů se nesmazatelně zapsalo do dnešní podoby gotické katedrály. Ve 14. století to byl Petr Parlér, kdo po prvním staviteli chrámu Matyáši z Arrasu vtiskl budově hlavní rysy. V 19. století obnovil stavební činnost na významné evropské památce Mocker. Výstava podává informace o jejich životě a díle, tvůrci expozice však na výstavních panelech také referují o různých aspektech středověkého umění. Návštěvníci Hradu si mohou také prohlédnout nedávno rekonstruovanou druhou část mozaiky Posledního soudu na jižní bráně katedrály. Informace o výstavě, která potrvá do konce února roku 2000, lze nalézt na internetových stránkách <http://www.hrad.cz/parler>.

Národní knihovna otevřela Referenční centrum

Služby studovny bibliografických informací a informačního centra spojuje Referenční centrum Národní knihovny ČR, které zahájilo provoz v pražském Klementinu. Centrum, jehož projekt je hotov z jedné třetiny, nabídne zájemcům zhruba 10.000 svazků, informační zdroje v elektronické podobě, virtuální příruční knihovnu a Internet pro registrované uživatele Národní knihovny.

Herec Radovan Lukavský oslavil osmdesátiny pracovně na jevišti

Knížetem českých herců je nazýván dnes osmdesátiletý Radovan Lukavský. Svě životní jubileum oslavil 1. listopadu 1999 pracovně - na jevišti "zlaté kapličky" v inscenaci nazvané Pašije aneb Theatre Passionale.

Dismanův soubor uvede dětskou operu Brundibár v USA

Dismanův dětský rozhlasový soubor odcestoval na dvoutýdenní zájezd do USA, kde v anglické verzi uvede dětskou operu Brundibár Adolfa Hoffmeistra a Hanse Krásky, židovského českého skladatele, který nepřežil holocaust. Značnou publicitu tam vyvolal i osobní pozdrav prezidenta Václava Havla. "Jsem rád, že opera Brundibár nezůstala vryta pouze hluboko v myslích a vzpomínkách těch, co zůstali naživu. Ožívá v mnoha nastudováních po celém světě a nese ojedinělé poselství i vzpomínku na všechny, jejichž životy byly zmařeny nelidskou zvlí," uvedl Havel. Operu v Krásově úpravě hrály za války nejméně padesátkrát židovské děti v terezínském ghettu. Většina z nich pak odjela s transporty smrti do Osvětimi.

Krajkářská škola představuje 120 let své činnosti

Křehkou krásu paličkovaných krajek, výšivek a malovaných textilií představuje výstava Národního muzea v Lobkovickém paláci na Pražském hradě. Expozice nazvaná 120 let krajkářské školy, která má především připomenout historii i proslulost českého krajkářství, bude veřejnosti přístupna do 26. prosince. Návštěvník výstavy se může seznámit nejen s historickými textiliemi, ale i s nejmodernějšími trendy v různých textilních řemeslech. K vidění jsou i práce proslulých textilních výtvarníků jako byla Emilie Paličková nebo Božena Rothmayerová.

Winton: Film Všichni moji blízcí ukazuje jinou stránku holocaustu

Osudy české židovské rodiny na počátku druhé světové války sleduje film Všichni moji blízcí slovenského režiséra Mateje Mináče. Na premiéru filmu přijel i bývalý britský finanční úředník Nicholas Winton, který počátkem války vyvezl z Československa téměř 700 židovských dětí. Právě jeho čin inspiroval filmaře k natočení snímku.

Divadlo Semafor oslavilo galaprogramem 40 let

Divadlo Semafor oslavilo 30. října 1999 čtyřicet let svého působení galaprogramem v Hudebním divadle Karlín. V Semaforu měla křest kniha "40 nezapomenutelných let" mapující historii legendární pražské scény a komplet nahrávek Jiřího Suchého, Jiřího Šlitra a dalších osobností s ní spjatých. Česká televize k jubileu postupně vysílá šestidílný dokumentární cyklus.

Vychází kompletní slovníkové dílo Kdo byl kdo v našich dějinách

Přehled o významných osobnostech českých dějin podává souhrnné slovníkové dílo Kdo byl kdo v našich dějinách, které si zájemci mohou zakoupit již v kompletní formě. Tuto biografickou encyklopedii vydalo pražské nakladatelství Libri. Soubornou encyklopedii tvoří jednak slovník Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918 a dále pak dvoudílné pokračování věnované významným představitelům 20. století. Oba celky již několikrát vyšly samostatně. Ucelený soubor, který doplňuje prémie v podobě jednoho z CD ROM, je však možné pořídit až v těchto dnech.

Knížík uspořádá sbírku na nákup Kupkova obrazu od Waldesů

Generální ředitel Národní galerie v Praze Milan Knížík uspořádá veřejnou sbírku na nákup významného obrazu Františka Kupky z restituované sbírky továrníka Jindřicha Waldese. Díky vládnímu rozhodnutí, které uvolnilo na nákup děl z Waldesovy sbírky 100 miliónů korun, Národní galerie odkoupila nedávno od Waldesových dědiců sedm Kupkových děl. "Dva nejdražší obrazy stály po 25 miliónech korun," uvedl Knížík na tiskové konferenci s tím, že obraz "Čáry, plochy, hloubka" je posledním Kupkovým "vážným obrazem" z restituované sbírky, o nějž galerie usiluje. Nadační večer uspořádá Národní galerie v přímém televizním přenosu 22. ledna roku 2000. V příštím roce chce galerie od Waldesů odkoupit ještě pět Kupkových grafík a kreseb na papíře. Jindřich Waldes (1878 až 1941) byl úspěšným předválečným podnikatelem, jehož továrna byla po okupaci přejmenována na Koh-i-noor. Sbírkou vznikla především díky přátelství továrníka s Kupkou.

Divadelní festival německého jazyka hostil čtyři prezidenty

Jen málokteré kulturní přehlídce se dostane takové výsady, jakou zažil čtvrtý ročník pražského divadelního festivalu německého jazyka, když jedno z jeho představení ve Vinohradském divadle navštívily hlavy čtyř států. Prezidenti Německa a Rakouska Johannes Rau a Thomas Klestil a švýcarská prezidentka Ruth Dreifussová se nejprve setkali u svého hostitele Václava Havla na Pražském hradě a poté odjeli na divadelní představení v rámci festivalu. Režisér Andreas Kriegenburg nastudoval pro přední švýcarskou scénu, Městské divadlo z Basileje, nejhranější drama německého klasika Friedricha Christiana Hebbela Maria Magdalena.

Vlasta Burian je králem filmového úsměvu století

Komik Vlasta Burian se stal na základě ankety Týdeníku Televize králem českého filmového úsměvu století. Výsledky byly vyhlášeny z jeviště Hudebního divadla Karlín v Praze v přímém přenosu České televize. Na dalších medailových místech skončili Vladimír Menšík a Jiřina Bohdalová.

CO SE O NÁS PÍŠE MIREK KABELA

V posledních měsících nečtu v holandských novinách žádné pozitivní články o České republice. To není chyba novinářů, ti píšou jen o tom co existuje, ale způsob interpretace je více méně subjektivní.

Několik příkladů:

NRC-Handelsblad z 31.8.1999

"Zeman a Klaus ruku v ruce proti Václavu Havlovi.

Problematický prezident musí pykat za zklamání politiků. Jestliže to dvě největší strany prosadí, bude prezidentu Havlovi odejmuto několik z jeho už tak omezených práv. Prezident je pro ně příliš nepohodlný."

... Forum intelektuálů "Impuls 99" tlumočí nespokojenost mnoha Čechů ve společenském vývoji."

...NRC-Handelsblad 20. srpna 1999

"Britové chtějí omezit rychlý proud Romů.

Počet českých Romů, kteří v Británii žádají o azyl se zvýšil na dvě stě měsíčně.

14. září 1999

"Češi schovávají Romy za zeď."

V rekordním čase postavili v městě Ústí nad Labem tak zvanou "zeď hanby" (skoro 2m vysoká, 65m dlouhá), která slouží k izolaci Romů od ostatních občanů města."

16. září 1999 - Haarlems Dagblad

"Zeď rozděljuje "černé" od "bílých" v českém průmyslovém městečku. Čeští cikáni jsou oběti bídy a rasismu."

19. září 1999 De Volkskrant

"Betonová zeď jako obrana proti cikánům."

23. října 1999 - Haarlems Dagblad

"Čechy se potýkají s velkou demokratickou kocovinou."

V dlouhém článku se mluví o "Impulsu 99" jako o výkřiku v nouzi....."Podle politického analytika Pehe víc než 80% Čechů nemá podle průzkumu veřejného mínění důvěru v politiky. Kdyby byly volby stala by se komunistická strana největší s 23% získaných hlasů. Mnoho českých politiků se velmi bojí konkurence. Čeští politici nemají ani ponětí o tom, co moderní západní demokracie znamená. Pehe porovnává českou demokracii a politiku s nově restaurovanými domy v Praze, "krásná fasáda a za ní nesmírný nepořádek. Ale nejen politici mají vinu na ztroskotání demokracie v Čechách. My všichni jsme se o to přičinili."

4. listopadu 1999 De Volkskrant

Špióni ohrožují členství NATA Čech

Podle diplomatů v Bruselu mají Čechy naději stát se druhořadým členem NATO, díky velkému množství ruských špiónů v zemi. NATO Čechům nedůvěřuje, má obavy, že jejich tajemství nejsou v Čechách bezpečná. Čechům se už nepředávají všechny tajné dokumenty, které jiní členové dostávají. Češi dosud neudělali od roku 1989 ve své tajné službě důslednou čistku. V bývalém NDR a Polsku bylo odhaleno mnoho ruských špiónů, jen v Čechách ne. Za posledních deset let odhalila česká BIS jen jednoho ruského špióna. I přes to, že podle české kontrarozvědky BIS, je jistě polovina ze 400 funkcionářů na Ruském velvyslanectví špióny. Praha se stala přední zemí ruské vyzvědačské služby v Evropě. Podle Respektu má Ruské velvyslanectví v Praze 400 spolupracovníků, 3x tolik než ve Varšavě! V Polsku bylo ve stejné době odhaleno 11 ruských špiónů a v Německu 150! Ruské velvyslanectví zakoupilo, podle BIS, nemovitosti za 30 miliónů dolarů v Čechách, BIS však neuvádí o jaký majetek se jedná.

Podle Petra Nečase Češi Rusům poskytují aktivní pomoc při špiónáži. U bývalých českých kolegů mají ruští špióni stále ještě otevřené dveře. Česká BIS překypuje intrikami a politickými hříčkami. Její agenti pracují tajně pro politické strany, aby tak lépe potírali své protivníky. Různé frakce BIS se mezi sebou potírají a tak znemožňují normální fungování této organizace. Česká BIS konečně zaskórovala, nedávno odhalila britského špióna a v televizi oznámila jeho jméno a sexuální zaměření. Tento "úspěch" NATO příliš neuklidnil.

13. září 1999 - NRC - Handelsblad

Česká republika dostala od Evropské komise varování, že členství v EU bude odloženo, jestliže nepřizpůsobí své zákony evropským. Zeman slíbil polepšení, ale měsíc po té, podle Ivana Gabana, jednoho z iniciátorů "Impuls 99", nic neudělal. Mezitím se Klaus pokusil o převzetí iniciativy a navrhl udělat širokou vládní koalici, která by vstup do EU připravila. To však zní divně z úst největšího evropského skeptika v České republice. Možná, že je to jeden z Klausových taktických tahů na cestě do funkce prezidenta. Menší pravicové strany nechtějí do takové koalice vstoupit, pokud existuje Klausova nejasná dohoda se Zemanem. Politická stagnace pokračuje, hromada návrhů na zákony, které mají projít parlamentem jen roste a skandály se opakují neuvěřitelnou rychlostí.

2. listopadu 1999 Trouw

Čechy prodají poslední podíly Škody.

Česká vláda prodá poslední akcie automobilového podniku Škoda německému podniku Volkswagen. Ještě není dohodnuto, kdy k tomu dojde.

6. listopadu 1999 NRC - Handelsblad

Demokracie - "Češi se s ní nerozveselí"

Pro mnohé Čechy je demokracie dobrodružství, které je zklamalo. Politici jsou zaneprázdněni skandály a problémy země se neřeší.

Český ministerský předseda je svým způsobem rád vtípný. Tak nedavno při své oficiální návštěvě v Bratislavě vtípkoval, že " s jejich demokracií to může jít dobře, ale jejich pivo se nedá chlastat." Doporučoval svým hostitelům, aby si určitým druhem piva jen čistili zuby. Slováci, kteří se snažili vyjádřit svému hostu poctu, byli ohromeni. Češi se styděli, ale za poslední rok jsou zvyklí na výroky svého "spontánního" ministerského předsedy.

Tento týden zasáhl českou politiku nepřijemný úder. Vysoký funkcionář řekl, že se vláda snažila ho uplatit. Také tato aféra začala neblahým tvrzením Zemana, že Josef Zielenec, bývalý ministr zahraničních věcí, podplatil novináře, aby o něm příznivě psali. Ale tento způsob špinění protivníka je v republice běžný. Zielenec žádal důkazy. Poradce Zemana, Jaroslav Novotný, zavolał Václava Hrubého, ředitele zámku Štířín (který ministerstvo zahraničí nechalo za 1 milón guldenů! restaurovat a dnes slouží pro odpočinek unavených ministrů), aby vyprodukoval důkazy proti Zielencovi. Stačilo, aby napsal dopis, že Zielenec v tomto zámku hostil 60 novinářů. Neudělá-li to, bude finanční vedení zámku kontrolováno. Ale Hrubý nechal tento rozhovor nahrát na magnetofonovou pásku....

Poučení:

- Vše, co se v Čechách děje nebo o čem se ve sdělovacích prostředcích mluví je dostupné celému světu. Trochu přehnaně bych snad mohl říci: Každý občan svými výroky a jednáním zastupuje svou vlast ve světě, zdá se, že česká občanská společnost se o politiku nezajímá a nevyžaduje od svých politiků zodpovědnost, až na malé výjimky (Impuls 99).

- Je snadnější získat špatnou pověst, ale mnohem obtížnější je vydobýt si dobrou pověst. Češi by se nad tímto negativním obrázkem na Západě měli nejen zamyslet, ale aktivně a neustále vyžadovat vylepšení od politiků. Problém je, zda zdejší politici jsou schopni jednat jinak. Pak se postarat o to, aby přišli politici lepší. Nejedná se o maličkosti.

Překlady citátů autor

T R O C H A P O E Z I E

DAGMAR KANNEGIETER

Sny z mořských vln

Položit Tvou hlavu do mých rukou
a mít před očima modrou hladinu moře.
Moře, jež hladí rackův let,
moře, jež tlumí jejich kvílení
a zahlazuje stopy milenců.
Líbat Tvou tvář
a slyšet burácení vln,
vln vzdouvajících se jak tělo žen při extázi.

Doteky

V pohlazení Tvých rukou se skrývá něžná touha . . .
V pohledu Tvých očí se skrývá smutná něžnost,
jež objímá mou duši . . .
V Tvých dlaních jsou ukryta slova za lásku
za lásku nevyslovenou . . .
za lásku nepoznanou . . .
za lásku nepoznanou.

* * *

Objímám Tě jak tu něžnou růži,
kterou teď držím v rukou.

Objímám Tě jak tu mořskou vlnu,
která mi sklouzla po ramenou.

Objímám Tě a slyším Tvá něžná slova,
jež nepřehluší stesk, zármutek a samotu . . .

Pohádkový svět

Ten pohádkový svět Ti přinesu v náručí
v kytici lučních květů . . .
Ten pohádkový svět Ti přinesu v růžích
červánkových . . .
Ten pohádkový svět Ti přinesu v mých slovech
jež si vysním v rytmu tance . . .
Ten pohádkový svět Ti přinesu zítra
a bude trvat věčně.

Pasadena

Růže, podobající se tanečnici z Flamingo . . .
Růže, spalující mou tvář . . .
Růže, písčící krví poslední slova -
slova žalu
slova strachu
slova lásky i vzdoru
slova hořkosti i bolu . . .
Pasadena . . .

Otázky

Proč se ptáš, proč květiny milují lásku ?

Proč se ptáš, proč lidé milují květiny ?

Proč se ptáš a posíláš dopis za lásku ?

RECITAL

SYMPOSIUM

VŠUDE JEN TMA

(KRAJINA I.)

PAVLA SVĚTLÍKOVÁ

Všude je tma, cítím chlad... Mám pocit, jako bych se vznášela v prostoru...

Cítím nevýslovný chlad. Děsivá tma začíná ustupovat a já jako bych se ocitla v mlze. Rozhlédnu se - všude okolo mě se tyčí do výše obrovské strmé hory prapodivně na sebe navazující. Táhnou se ve dvou pruzích snad do nekonečna. Podívám se ještě jednou - pode mnou je vodní hladina - téměř klidná. Je tmavá a působí tak trochu tajemným dojmem. Zdá se, jako by ta vodní hladina byla pevně sevřena strmými svahy. Zdá se, že i ta voda plyne do nekonečna.

Mám pocit, jako bych tu krajinu odněkud znala. Jako by to byl nějaký pustý a nehostinný fjord ještě neobjevený člověkem. Myslím, že to je ta krajina. Ledovcem vyhloubené údolí zatopené mořskou vodou.

Mám najednou chuť potopit se do ledové vody a padat co nejhlouběji - až na dno - tisíc metrů hluboko. Pomalu se snáším odněkud z výšky a blížím se k vodní hladině. První dotek a... všude je už jen nepředstavitelná tma. Cítím chlad...

Padám hloub a hloub snad už celou věčnost. Jako by to místo bylo bezedné. Chladná voda mě nepříjemně spoutává a drží na místě. Tělo už skoro necítím, připadám si tak slabá...

Teď....a teď znova - jako bych zaslechla nějaký podivný zvuk....ale kde by se tu vzal tady - v zapomenutých hlubinách....ne, to není možné, byl to jen přelud...

Chce se mi spát....jsem jako omámená... Myslím, že je tu všude jen tma a nepředstavitelný chlad - nevím....snad ztrácím vědomí...

Tma, chlad... Kde to jsem? Snažím se vzpomenout si, co se stalo. Jde to stěží. Je to zvláštní - tohle místo se ani trochu nepodobá....kde to jsem?

Nevím, je to snad jakási polární krajina - všude je jen zmrzlý sníh. Sedím na samém krajíčku této krajiny a u nohou mi leží celý oceán... Začínám přemýšlet, proč se tohle všechno vlastně děje... Nevím... Nevím, jestli je to sen, nebo skutečnost... Všude je jen tma a chlad a vzduch je tak ostrý - i dýchat mě bolí... V dálce nad obzorem jako by se vznášela polární záře... Je jasná noc, vesmír je všude kolem mě, vlny oceánu do sebe narážejí... Teď - docela blízko u mých nohou - mám pocit, jako by se něco zabělelo pod vodní hladinou, jako by kolem mě něco proplouvalo...o kousek dál taky - všude kolem...narvalové...pomalu se vynořují a zase zanořují zpátky do vln... Elegantně zvedají do výše své nádherné zatočené kly... Tady - v té nejvzdálenější polární krajině mohu pozorovat narvaly - tajemná zvířata - jak spolu něžně zápasí. Vyplují proti sobě, vynoří se se vztyčenými kly nad hladinu, dotknou se jimi a takto blízko u sebe sklouznou zpět do vln. Mám pocit, jako by připlouvali další a další, jsou jich tady snad tisíce... Nevím, snad už blouzním, třeba to jsou jen neskutečné přízraky... Chci se přesvědčit, že jsou skuteční, chci se jich dotknout....

Svlékám šaty a pomalu se nořím do oceánu.....tma, chlad.....

HLÁSÍ SE MLÁDEŽ. Tento první příspěvek mládeže (17 a půl) nám došel z Moravy a doufáme, že to není úkaz ojedinělý. Jen houšť!

TŘI MALÁ ZAMYŠLENÍ...

LÍBA van DIJK

V říjnu o podzimních prázdninách jsem byla s rodinou v Čechách a při ladění rádia jsem chytila stanici, kde se vysílal program "Forum". Tento program neznám a nevím ani na které vlně se vysílá. Ale jak jsem pochopila je to program častý a funguje asi takto: Moderátorka pozve dvě známé osoby - ministra, zástupce parlamentu nebo někoho z politického života. Diskutuje se a posluchači mají možnost do redakce telefonovat a říci svůj názor na politickou situaci nebo se zeptat co je zajímavé. Protože jsem tento program chytila v době, kdy už běžel, tak nevím kdo z ministrů a politiků se diskuse zúčastnil. Najednou zavolal nějaký posluchač z Moravy a ten řekl, že politická situace v republice je špatná a to proto, že v listopadu 1989 se komunisté dohodli s chartisty a vládu si předali. Proto teď dochází ke skandálům, krádežím, tunelování bank apod., protože na vedoucích místech jsou komunisté a vlastně se vůbec nic nezměnilo.

Tento výrok jsem slyšela v deseti letech po "sametové revoluci" tolikrát, že jsem byla velmi zvědavá na to, co zástupce českého politického života odpoví. K mému velkému údivu si nikdo z diskutujících tohoto obvinění nevšiml. Nikdo z nich, ale ani moderátorka se toho nechytla. Začalo se reagovat na jiný názor, neboť při každém zavolání mohli tři posluchači něco říci. Vzhledem k tomu, že se telefonní číslo neopakovalo, tak jsem se nemohla diskutujících zeptat, jak to vlastně je.

Napadly mne dvě možnosti, proč se na to nereagovalo.

1) Buď je to pravda, co se už tolik let říká a tak se k tomu nechtěl nikdo přiznat anebo

2) si dotyční politikové mysleli, že na takovou blbost odpovídat nemusejí.

Ať je to tak nebo onak myslím si, že by konečně stálo za to, aby si někdo konečně nazul ty odvážné boty a konečně k lidu promluvil a buď jim tu fámou vyvrátil anebo potvrdil. Ale ať se jim konečně vysvětlí, co se "tam nahoře" vlastně děje, co přimělo zvolené zástupce lidu chovat se tak jak se chovali/chovají. Pak teprve se, podle mého názoru, může očekávat od občanů, že přestanou přihlížet a podléhat, že se ozvou a konečně svou kuráží ukáží "svým zástupcům", že si se sebou už nenechají vorat.

V listopadovém čísle časopisu "Nová přítomnost" jsem si přečetla dva články.

Jeden je od Jakuba Camrda, který působí v legislativním odboru Ministerstva spravedlnosti, kde zodpovídá za implementaci předpisů EU v resortu spravedlnosti a druhý je od Pavla Boudy, který je zpravodajem České televize v Bruselu.

Ve svém článku "Pohádky o zlém Bruselu" píše Jakub Camrda: "Po dlouhou dobu byla Evropská unie pro většinu Čechů docela příjemnou, ale zcela nekonkrétní představou. Když nám nyní evropské instituce i členské státy dávají jasně najevo, že si řádné členství budeme muset tvrdě odpracovat, začíná se náš vztah k Unii ostře proměňovat. Hitem sezóny se stává legenda o zlém Bruselu, kde se to jen hemží vypasenými úředníky školenými v socialistických utopiích, kteří jen regulují a normují a brání tak svobodnému rozvoji ekonomiky. Čeští eurospektikové v poslední době houstnou zejména v řadách ODS, jak můžeme odpozorovat z výroků jejích šéfů či z hlasování poslanců ODS v Parlamentu. Takový vývoj v kdysi proevropské straně, která se v blízké budoucnosti možná opět ujme vlády, může mít pro Českou republiku velmi neblahé důsledky."...

Pavel Bouda ve svém článku "Překážky na trati" píše: "Mohlo by se zdát, že kolem našeho hodnocení Unie jde o zbytečný poplach. Česká republika je na tom totiž hned po Slovinsku mezi všemi uchazeči ze střední a východní Evropy jednoznačně nejlépe. Hlavní podíl na tom mají makroekonomické ukazatele. V první řadě HDP per capita, který v porovnání s průměrem EU dosahuje asi 62% (Slovinsko) resp. 60% (ČR). Ostatní země našeho regionu jsou na tom nejméně o třetinu hůř".

Už v době totality jsme rádi mluvili a vzpomínali na dobu První republiky. Masaryk, zlaté české ručičky, co Čech to muzikant, kdybychom měli více možností, tak bycho celému světu ukázali, jací jsme dobří, protože máme to jméno, tu pověst, tu historii. Totalita je pryč a už zase si občané vzpomínají na "dobrá léta" v době komunismu.

Nebylo by možná od věci, kdybychom konečně zanechali vzpomínek, kdybychom se přestali zabývat minulostí, neusínali na vavřínech a stále si neopakovali: "My jsme pořád ti nejlepší." Abychom netyli z "tuku" minulosti, protože za chvíli budeme až příliš hubení.

Ale abychom konečně začali žít v současnosti a mysleli i trochu na budoucnost?!

Když chodívám po Praze, tak se mi tam ohromně líbí. Všechna ta zákoutíčka, uličky, které jsou zrenovované. Malé hospůdečky, vinárny, kavárničky, terasy, hezké obchůdky, parky a květiny. Je to opravdu nádhera a při těch toulkách se mi vybavují verše Jaroslava Seiferta, které napsal o Praze v básni: "Věvec sonetů"

....."Já pro vás přece zpívat chtěl,
když už jen vítr naposledy
vedl si svou bez náповědy
v té tmavé noci bez světél.

Tu rozmarnou, již v podpaží
zní luna jako mandolína,
i tu, která bdí na stráži

S tím jménem na rtech půjdu k ní
jak dítě třeba do plamenů.
Já miloval ji jako ženu,
již choulíme se do sukní.

a drží ruku v orloji
jenž jde a jde a nestojí,
Praha! To chutná jak hlt vína!

Nedavno jsem četla knížku Michala Viewegha: "Zapisovatelé otcovské lásky". Tento moderní český spisovatel nechává jednu ze svých osob mluvit o Praze takto: ".....Dole hluboko pod ním svítí večerní Praha plná nespolehlivých taxikářů a pochybných kaváren a barů, kde šestnáctileté holce klidně nalijí cokoliv, o co si ta koza pitomá nezkušeně řekne. Praha plná bezohledných řidičů a nehygienických záchodů. Praha plná tmavých parků, domovních průjezdů a od kamarádky vypůjčených bytů. Praha plná pasáků, únosců, skinheadů, drogových dealerů, sňatkových podvodníků, sadistů, fetišistů, onanistů, pedofilů a pacifistů. Praha plná Vietnamců a opilých branců. Praha plná cikánů, Arabů a ožralých Němců,Praha plná různých "uměleckých" fotografií a jejich takzvaných ateliérů."

Z obou mi naskakuje husí kůže!

**** Organizace Spojených Národů čítá nyní 188 členských států a státek. Posledně přistoupiší jsou ostrůvky Pacifiku *Kiribati, Nauru a Tonga*. Budou také hrát fotbal na MS ?

**** počet lidí infikovaných HIV/AIDS virem se nyní odhaduje na 33,4 miliony.

**** v rámci mileniové horečky postavili v Londýně na břehu Temže ohromné kolo, 135 metrů v průměru, jakožto pohyblivou rozhlednu. Předpokládaná doba jedné otáčky je 30 minut.

**** každý rok zapomíná svůj mobilní telefon ve veřejných dopravních prostředcích 13 tisíc londýňanů. Pouhé 4 tisíce zapomenutých paraplat tak ztratilo své tradiční prvenství.

**** pracovníci v čínské továrně Dor-Lok na výrobu populárních televizních figurek zvaných *Teletubbies* pracují za hodinovou mzdu jedné čtvrtiny dolaru.

**** v letošním říjnu se narodil šestimiliardový občanek zeměkoule. Odborníci se shodli na tom, že hrozivá vlna populace bude nyní pomalu klesat. Důvod: už to takhle nejde dál. Jak dlouho to lidstvo ví ?

**** záviděníhodný příliv zahraničních návštěvníků do Česka začíná citelně klesat. Za prvních osm měsíců klesl o 4,6% proti téže době roku loňského. Podle Státního statistického úřadu k nám ve jmenovaném období zavítalo 66,6 milionů návštěvníků. U návštěvníků s vizovou povinností je zaznamenán pokles o 19,1 procent, ze Slovenska o 9,4% a z Rakouska o 13,1%. Zato z Polska přijelo o 5,5% víc.

**** za krásného podzimního počasí probíhal v Praze téměř tříměsíční festival k počtě Edgara Allana Poe, 150 let po jeho smrti (7.10.). Středem byla výstava v prostorách Karolina, jehož sklepení ze 14. století byly ideálním prostředím pro vystavované objekty poněkud pochmurného rázu, jako byl ostatně celý život tohoto zakladatele hororové literatury. Organizátory byli především američtí umělci, herci *David Keltz a Mitchell Martin*. Prahu si zvolili proto, že Poe je pokládán za největšího inspirátora Franze Kafky. 7.10. došlo též v prostorách Hradu k evropské premiéře Currieho opery na téma známého díla E.A.P. *Pád domu Usherů*. Pozornost Pražanů si festival příliš nezískal, čtvrt milionu dolarů zaníceného pořadatele se nenávratně rozplynulo, ale přesto se *Peter Fawn* chystá v roce 2009, při dvoustém výročí, festival opakovat. Opět v Praze ?

**** podle ankety vídeňského institutu *Fessel & GfK*, uveřejněné v Bruselu, jsou s vývojem událostí po roce 1989 nejméně spokojeni Češi (17%), proti 18% Slováků, 22% Rumunů, 23% Maďarů, 24% Bulharů a 26% spokojených Poláků. Není divu.

**** 27. října náhle zemřela ve věku 68 let televizní legenda **Štěpánka Haničincová**. Nemusíme představovat.

... KAŽDÝ DEN JEDNU KAPKU

LADISLAV PFLIMPFL

(Vojtěchovi)

Když byl Františkovi rok, brávala ho máma na klín a ukazovala mu zvířátka v obrázkové knížce. „Jak dělá slon? Jak dělá ryba, Františku?“ ptávala se a smála se jak synek houkal, vykřikoval, rozhazoval rukama a předváděl hned sovu a hned zase pejska. „Ne ne, Františku, takhle ne, musíš na lžičku nejdřív nabrat papání a teprve potom ji strčit do pusinky, táák...“ říkala máma a se svatou trpělivostí ho učila jíst, pít, chodit na nočník a taky mluvit. Každý den, každičkou chvílí se František učil a poznával to velké dobrodružství, kterému říkali svět. A František se učil vášnivě rád. Nebylo nic co by neprozkoumal a celé hodiny si vydržel hrát s čímkoliv, co mu přišlo pod ruku.

Jednoho dne večer, krátce po čtvrtých narozeninách, ležel František s teplotou v posteli a starostlivá máma mu dávala z lahvičky po kapičkách medicínu. František se vzpíral a bránil a za nic nechtěl pusu ani otevřít. Maminka se po chvilce marného zápolení podívala na syna, pak na lahvičku a řekla „Koukni se Franto na tu lahvičku a poslouchej. Každý, nejenom ty, ale i já, táta, babi s dědou a strejda, ano - i strejda Vladiík musej papat medicínu. Taky ji třeba někdy nechtějí a taky jim třeba někdy nechutná, ale jsou statečný a hezky papaj. Jen se jich zeptej. Každý den jednu kapku. Každý má svou lahvičku a dokud ji nevybumbá, musí si tu kapku dát každý den. Já ti včera říkala neválej se ve sněhu - nemusel jsi nastydnout. Měla jsem pravdu, neposlech si a teď musíš za trest tu hořkou kapku sníst. Jo synku, pravda je totiž někdy jako hořká medicína a my ji taky papáme pořád. Každý den, Františku...“ Kluk se chvíli díval a na očích mu bylo vidět, jak usilovně přemýšlí a pak pomalu, jakoby se přemáhal, pusou otevřel a medicínu statečně polknul.

Od té doby si sedávala máma každý večer na kraj postele a před spaním mu jednu takovou kapku dala. Už dávno to nebyla hořká medicína proti nastuzení, byla to z té její a tátovy a taky babiččiny a dědovy lahvičky a bůh ví koho ještě. Každý den kapka pravdy, něco, co někdy František spolkl horlivě a zvědavě a někdy mu to šlo přes jazyk jen těžko. „Viš Frantiku, sluníčko nechodí spinkat, ale běží se podívat na druhý konec světa a jen co se tam podívá a posvítí, už k nám zase běží zpátky hřát a zářit. A pamatuj si Františku, že když ti někdo něco dá, musíš hezky poděkovat.“ A tak se učil a pil pomalu svoji lahvičku. Jen někdy byla medicína hořká trochu příliš. „Podívej se, už jsi velký kluk, Franto a musíš pochopit, že tatínek teď nebude chvíli s náma. Můžete jít zase někdy do ZOO nebo na pouť, ale táta bude bydlet jinde.“ František polknul i tuhle kapku a pak si postupně a pomaloučku začal z té lahvičky brát čím dál častěji sám.

Ve škole mu trochu pomáhali, to je pravda. Medicína tam měla spoustu jmen - dějepis, fyzika a taky právo a ekonomie. A František našel ještě jednu dobrou medicínu. Měla zvláštní, nádhernou chuť a jmenovala se Klára. Vlastně, tahle lahvička se jmenovala první láska, ale pro Františka se tehdy jmenovalo všechno Klára. Viděl to jméno napsané v oblacích i ve hvězdách a viděl ho i když zavřel oči. Dokonce když se ho profesor dějepisu ptal na jméno jisté významné historické postavy, jediné slovo, které splynulo Františkovi ze rtů bylo - Klára... Svou odpověď pak zaměnil za zamilované „ano“, když se ho ptal pro změnu farář, jestli si tu postavu, co stojí vedle něho - totiž Kláru - bere za ženu. A zase měl František na tu každodenní kapku pomoc. Teď už to ale byla Klára, která mu pomáhala polknout tu hořčí a vychutnat zas tu sladší kapku.

František ale nikdy nezapomněl, kdo mu medicínu dával jako první a často chodil za mámou a ona mu zase na lžičce dávala po kapce. „Tak už to chodí, Franto, někdy musíš

ustoupit i když máš pravdu ale nikdy, nikdy se té pravdě nezpronevěř, synu“ řekla mu máma, když se František setkal ve svém prvním zaměstnání se sobectvím a kariéristy. Chodil také za babičkou a za dědou a i za strejdou Vládičkem zašel. Pak vždycky viděl, že ať se snaží sebe víc, mají před ním náskok - vědí toho víc a už také věděl, že téhle medicíny se dá pít jenom kapka denně a dohnat to nijak nejde a ani figle tady nepomáhají.

Už se asi nedozvíme, jestli to byla Františkova máma, která mu řekla kapku pravdy o tom, že děti nenosí čáp anebo mu to prozradila o svatební noci Klára, ale zanedlouho si kolem Františkových nohou na podlaze hráli malej Vládiček, jeho syn a Andrejka, Františkova dcera. Když pobrali obě děti trochu rozumu, chodívala jim Klára večer k postýlkám dát ochutnat z těch jejich, docela ještě plných lahviček. Večer také přicházel František, celý unavený z práce a přece si pokaždé našel chvíli aby se podíval, jak děti rostou a moudří z medicíny, kterou jemu samému před lety poprvé dala jeho maminka.

A pak, jednou takhle odpoledne, když Klára s Františkem hlídali svá vnoučata a procházeli se podzimním parkem plným nádherně barevného listí, uviděl František na zemi v trávě cosi blýskavého. Sehnul se a zvedl z trávy malinkou, krásnou lahvičku z rubínově červeného skla. Podíval se na tu krásu proti podzimnímu slunci a viděl, že lahvička je prázdná... „Co to máš?“ zeptala se Klára. „Ale, to je moje lahvička“, řekl František, sevřel pevně Klářinu ruku, usmál se na ni a políbil ji. „Pojďme domů, musím mamince honem něco ukázat“ řekl ještě František a vesele vykročil k domovu...

PROBLÉM DVOU NUL

W. SHAKESPEARE:

MNOHO POVYKU PRO **NIC**

NIC vyjádřeno dvěma nulama

Tedy: **0 0**

A máme MILENIUMPROBLÉM

JENŽE TO NENÍ PROBLÉM MILENIA

Protože naše tisíciletí končí až 31.12.2000

A nové milénium začíná teprve 1.1.2001

ŘEKL BY TEDY FRANTIŠEK PALACKÝ:

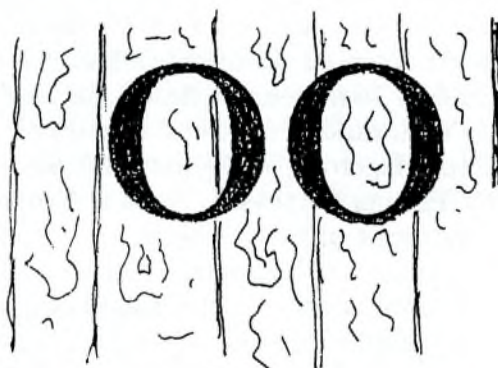
Kdyby nebylo milénia, museli bychom si je vytvořit!

COŽ SE TAKÉ STALO

Lžeme sami sobě

Dobře nám tak !

SLIBNÝ ZAČÁTEK . . .

V.Š.II.

Z BALADY O JAZYCÍCH KLEVETNÍKŮ

Z malomocného opatři si hlen,

žluč z vlků, lišek, jezevců a fen,

s utrejkem svař to, zalej do aspiku,

aby to bylo ostré jen,

a škvař v tom jazyky svých klevetníků !

FRANCOIS VILLON

SEMAFOR 40 LET

Nelze vzpomínat všech výročí. Ale nerad bych prošvihl čtyřicetileté divadla Semafor, jehož zrod a prvních asi sedm let jsem mohl zblízka a nadšeně sledovat. Poslání Semaforu se těžko popisuje, stejně jako je těžké dnešní mládeži popisovat poslání Osvobozeného divadla, které ovlivnilo, a mohu říct i usměrnilo můj život. A nejen můj. U Osvobozeného jsem měl to štěstí, že jsem mohl sledovat (a sledoval) jeho vývoj od dob, kdy *ještě* Osvobozeným nebylo, až do doby, kdy *už* jím nebylo. Poněkud srozumitelněji: Jako kluk jsem viděl u Voskoců v Ostrovní ulici studentskou, později slavnou dvojici V&W (ještě později V+W) hrát pro děti pimprlové divadlo, již tenkrát avantgardní, takže jsem tomu tehdy nerozuměl. Pak jako začínajícímu studentovi učarovali svou Vest Pocket Revuí v Umělecké Besedě, a už jsem u nich zůstal až do jejich odjezdu.

Zmiňuji se o tom proto, že Semafor bývá často srovnáván s Osvobozeným divadlem, což je celkem pochopitelné z několika důvodů. Jednak s jiným divadlem jej srovnávat nelze, jednak proto, že se poslání obou velmi nesnadno popisují, a konečně i proto, že nemají u nás, a ani ve světě, obdoby. Svou téměř nepřetržitou nepřítomností v Praze od roku 1966 jsem byl ochuzen o přímé další sledování vývoje Semaforu, ale díky dobrým známým jsem jej nepřímou sledovat nepřestal. Magnetofonové pásky a balík dlouhohrajících pětáčtyřicítek se mnou cestovaly s věrností kartáčku na zuby, zatímco kompletní diskotéka V&W na starých 78-čkách zůstala a zmizela v Praze.

Poslední letošní říjnovou sobotu byla v pražském Hudebním divadle velká jubilejní oslava s jakýmsi znovusoustředěním všech dosažitelných umělců, kteří prošli za těch čtyřicet let Semaforem. Jen malá statistická vložka: bylo jich za tu dobu 227 zpěváků a herců obojího pohlaví, kteří v celkem 76 hudebních hrách zazpívali 1119 písniček. Sešlo se jich hodně a podle referátů tisku čas toho mnoho neodnesl a veteráni nic ze svých půvabů neztratili. Jen namátkou: Karel Gott, Hana Hegerová, Waldemar Matuška, Eva Pilarová, Pavel Sedláček, Miloš Forman, Milan Drobný, Pavlína Filipovská, Naďa Urbánková, Hana Zagorová, Pavel Bobek, Petra Janů a řada dalších, pro mne už nových jmen.

Po tragickém a nečekaném odchodu Jiřího Šlitra zůstalo na čas jeho místo prázdné, a nikdo nevěděl, co bude dál, zda Jiří Suchý utáhne divadlo v jeho vrcholové formě dál. Bylo velkým štěstím pro divadlo, že se na scéně objevila nová tvář, která překvapivě zapadla do sféry a ovzduší Semaforu a vytvořila novou stěžejní dvojici Suchý - Molavcová.

Ve výčtu osob asi jako já postrádáte od Semaforu neodmyslitelnou postavu Mirka Horníčka, o němž v dostupných referátech nebyla zmínka. Nevím, ale jestliže chyběl, pak za to mohou události posledních měsíců, které proň byly nezaslouženě kruté.

Líbil se mi výrok Miloše Formana, v němž přirovnal vznik Semaforu k vynálezu penicilinu, který zabíral proti tuberkulózní komunistické ideologii. Lepší přirovnání k zakončení nemám.

L.M.

TŘICET PŘÍPADŮ MAJORA ZEMANA

O kvalitách tohoto televizního seriálu z let sedmdesátých, který nyní znovu uvádí česká televize (což budí dalekosáhlou polemiku ve všech médiích), se nehodlám šířit, neb jsem celý seriál neviděl, či přesněji, zachytil jsem jen bezvýznamnou část při návštěvě Česka. Sledoval jsem ale diskusi v českém tisku a hlasy pro i proti se shodují v jednom: příběhy řešené geniálním příslušníkem komunistické policie jsou jednoznačnou oslavou komunistické doktriny a jí praktizovaných metod. Vhodnost či nevhodnost tohoto počínání vysvítá ze skutečnosti, že těmto metodám padlo v ČSR přes 280 životů z 280 tisíc souzených a odsouzených politických vězňů, nepočítaje 300 zavražděných na hraničních přechodech a neurčité množství skončivších v psychiatrických "ústavech". Fiktivní major Zeman je hrdinou oné doby.

Znovuvedený seriál má vysoké procento diváků, komerčního cíle tedy bylo dosaženo, alespoň u prvních dílů. Názor, který se snaží uplatnit vysílací stanice, že seriál ukazuje mládeži hrůzy komunismu, které mladí nezažili na vlastní kůži, je nebezpečně dvousečný. Otázka je totiž, zda nejen mládež, ale i určití pamětníci nesvobody, jsou již dnes zralí na to, posoudit a odsoudit objektivně zvrhlosti režimu, který nabízí lákavé materiální výhody těm, kteří jsou ochotni mu zaprodat svědomí a čest. Podle současného politického seskupení v Česku, se silicí KSČ, je zřejmé, že tak daleko ještě nejsme, že stopy čtyřicetiletého mrzačení charakterů nelze za deset let vymýt a že tedy uvedení majora Zemana bylo poněkud předčasné, ne-li nešťastné vůbec.

Ostatně nebylo by úspěšnější k informaci mládeže a zapomínajících občanů osvětlit onu dobu temna natočením seriálu o třiceti (nebo více) případech čestných disidentů? **L.M.**

NEBEZPEČNÁ ČÍSLA POPULACE

Od skutečného konce tisíciletí nás sice dělí ještě více než rok, ale různá media se již nyní, koncem 1999, předhánějí ve statistických číslech. Některá stojí za povšimnutí a zamyšlení. Ve středu zájmu je stále nebezpečí přelidnění zeměkoule, které si lidstvo nechce uvědomit (viz též NizoListy č.2/99). Zde je směrodatná doba, za kterou se počet obyvatel země zdvojnásobí. Jestliže roku 1900 byl odhad něco málo přes jedenapůl miliardy, byl v roce 1927 již miliardy dvě. V roce 1960 žili na zeměkouli 3 miliardy lidí, v roce 1974 čtyři miliardy (tedy zdvojnásobení za 47 let), v roce 1987 pět miliard a v roce 1999 jsme s halasem přivítali šestmiliardého občanka naší planety (dvojnásobek za pouhých 39 let).

Každý den se narodí 356 tisíc dětí, tedy 78 milionů za rok, z toho 90% v rozvojových zemích. Přesto se snížil průměrný počet dětí v jedné africké rodině ze šesti na tři za posledních třicet let. Dnes žije na území Afriky 785 milionů obyvatel (12% celkového počtu obyvatel země) a očekává se, že za 50 let (r.2050) jich bude 1,7 miliardy (17% celkového počtu).

Tato čísla rostou, přestože ročně dochází k 50 milionům plánovaných (chtěných) potratů, z nichž polovina se děje za ilegálních podmínek. O celkovém množství infikovaných jedinců virem HIV/AIDS v počtu přes 33 milionů jsme již psali, znamená to 16 tisíc nově infikovaných každý den (do r.1998). Odhaduje se, že asi 60% dvojic se nějakým způsobem účastní kontroly potomstva.

Pramenem většiny těchto čísel je Světová organizace zdraví (WHO) a International Herald Tribune. Jsou vesměs v souladu s podrobnějšího článku v NizoListech 2/99. **L.M.**

ZA TURINSKÝM RUBÁŠEM DO BROUMOVA

Televizní kanál Discovery uvedl v minulých měsících opakovaně reportáž o průzkumu pravosti rubáše, kterým měl být setřen pot s Kristova těla a tělo po sejmutí s kříže do něj zabaleno. Rubáš je uchováván jako vzácná relikvie v italském Turinu, v kapli *Capella della Santa Sindone (Kaple Svátého potu)* při dómu S.Giovanni a je majetkem italské královské rodiny. Radioaktivní uhlík z odebraného vzorku rubáše svědčí pro původ ze 13 - 14 století. Avšak mnozí archeologové pochybují o spolehlivosti data zjištěného ze vzorku a poukazují na přítomnost spór plísní, které se vyskytují pouze na středním východě, a na plastický otisk lidského těla, který nemohl být technicky zhotoven ve středověku.

Kdo by chtěl rubáš vidět, nebo se mu poklonit jako vzácné relikvii, nemusí až do Turína. Tím spíše, že v Turinu je rubáš k nahlédnutí jen při příležitosti některých církevních svátků. Stačí totiž si udělat výlet do Broumova. V tamním klášteře (který byl vždy sesterským klášteřem pražského břevnovského opatství) je trvale vystavena "pravá" kopie turinského rubáše. Je stará několik set let a je přímým otiskem turinského originálu.

Na cestě do Prahy je ještě možné se zastavit v Babiččině údolí, v zámku v Kuksu (Braunovy sochy) a v Jiráskově Hronově. A nejen duchovno si přijde na své: v samotném Broumově láká tovární prodejna tkalcovny VEBA, kde lze zakoupit kvalitní damašky, které byste marně hledali v holandských "super obchodech". **B. Dvořáček**

VZTAH ČESKÉ BUDĚJOVICE - ALMERE NEKONČÍ

V minulém čísle NL byla v této rubrice noticka s titulkem *Partnerství měst začínají opadat*, jejímž podkladem byla zpráva deníku De Telegraaf. Této zprávy si všiml nejen L.M. a někteří další krajané a příznivci ČR, ale zcela jistě i řada dalších holandských čtenářů tohoto deníku. Všimli jsme si i my na zastupitelském úřadě a následně jsme kontaktovali zástupce Českých Budějovic, abychom se dopátrali pravého stavu věci.

Z jejich vysvětlení vyplývá, že na rozdíl od čtenářů NL se ostatní čtenáři De Telegraafu již nedozví, že uvedená tisková zpráva byla mylná, či spíše zavádějící (neumím posoudit zda úmyslně či z lajdáctví). Redakce deníku totiž nijak nereagovala na následné vysvětlení zástupce českobudějovické radnice, v jejímž světle situace vypadá zcela jinak. Chci tedy alespoň čtenáře NL informovat o tom, jak situaci vidí českobudějovičtí.

Nově zvolení almerští radní rozhodli letos v létě o tom, že spolupráce Almere s jakýmikoliv partnery v zahraničí, tedy nejenom s Českými Budějovicemi, nebude ošetřována radnicí, ale tzv. *Twin Town Committee*. To neznamena zrušení spolupráce, o kterém podle českobudějovických zástupců nepadlo ani slovo, ale přenesení péče o vztah mimo radnici, která však tento výbor bude podporovat. České Budějovice toto rozhodnutí almerské radnice respektují, neb rovněž vycházejí z toho, že samotné radnice nemají shora organizovat spolupráci občanů a spolků obou měst. Ta má být spontánní. Radnice jim v jejich aktivitách mohou pomáhat a finančně je podporovat. Tak například v roce 1998 vypravila českobudějovická radnice do Almere dva autobusy s 90 účastníky Sportovních her evropských měst. V letošním roce zase budějovická radnice uvolnila poměrně značnou částku jako příspěvek Muzeu J.A.Komenského v Naardenu na výtisk informačních brožur o muzeu a osobě Komenského.

Není důležité, které město do společné spolupráce dává více peněz. Uvedené příklady však ukazují, že pokud někdo v Almere skutečně usiluje o omezení kontaktů, pak důvodem není finanční jednosměrnost vztahu. Je dokonce možné, že při porovnání průměrných měsíčních výdělků v obou zemích bychom došli k zajímavému zjištění, kolik je kdo ochoten "investovat". V každém případě by byla škoda, pokud by tato nesprávná informace tisku způsobila ochladnutí vztahů mezi oběma městy. Snad se radním obou měst podaří vše vyjasnit a se zájmem pokračovat v deset let trvajícím svazku.

Jan Michal

ANGLICKO - ČESKÝ ČESKÝ DIALOG

Od listopadu 99 vychází měsíčník *Český dialog* dvojjazyčně, česko-anglicky. Nepochybně zlepšení a výhodné pro krajané v dálných světadílech, kde se střídáním generací znalost češtiny pomalu mizí, pokud už nevymizela docela. V Evropě je český jazyk dosud více v paměti a hlad po čerstvých informacích je dosud větší, takže omezení obsahu na polovinu, což si dvojjazyčnost nutně vyžaduje, nebude asi přijato s velkým nadšením.

Vydavatelé zvolili pro dvojjazyčnost tzv. zrcadlovou grafickou úpravu, tj. oba jazyky vedle sebe, což přináší (při různých délkách překladů a originálů) nezáviděníhodnou práci typografovi, jímž je podle tiráže pan Ivo Světlík. Prvé dvojjazyčné číslo zvládl obdivuhodně.

Druhá možnost, která by (nejen) typografovi značně práci ulehčila, je *zepředu česky, otočit podle horizontální hrany o 180 stupňů a zezadu anglicky*. Výhodou lepší přehled, jednodušší layout, nevýhodou duplikatura ilustrací, která stojí drahocenné místo. A konečně třetí možnost, vyhradit asi čtyři strany pro anglická resumé, zkracuje pouze anglický text a nejméně omezuje celkový obsah čísla. Nevýhodou je ale, že krátké (a někdy důležité) zprávičky jsou snadno v souhrnech opominuty.

Vydavatelé jistě zevrubně uvážili všechna pro i proti, mají jistě pro použitou úpravu dobré důvody, a tak je na nás si na ni zvyknout.

L.M.

PRAAG 1900 - POĚZIE & EXTASE

Pod tímto názvem je od 17.12.1999 do 26.3.2000 v amsterdamském muzeu V.van Gogha výstava věnovaná českým malířům, sochařům, básníkům a hudebníkům z konce 19.století. Na přípravě výstavy se podílejí E.Becker za Amsterdam a za českou sekci R.Prahl, P.Wittlich, M.Huig, I.Janáková, L.Merhaut, M.Ottlová, S.Petrová a A.Pomajzlová.

Na výstavě budou zastoupena díla těchto umělců: *Brožík, Hynais, Mařák, Myslbek, Bílek, Mařatka, Jiránek, Slaviček, Špillar, Švabinský, Preisler, Hudeček a Štursa*. Mimo jiné zde má být vystaven i dekorativní panel *Alfonse Muchy* a rekonstrukce českého pavilonu ze Světové výstavy 1900 v Paříži.

Katalog k výstavě bude prezentovat životopisy významných umělců, detaily interiérů jsou doprovázeny dobovými fotografiemi, dokumentující umění kolem roku 1900. Přednášku o této výstavě chystá van Goghovo muzeum 6.února příštího roku.

Sérii koncertů s názvem *Fin de Siecle*, v níž budou zastoupena jména českých hudebních klasiků a v níž vystoupí mimo jiné pražské *Škampovo kvarteto*, má v programu na prosinec amsterdamská Concertgebouw.

Amsterdamské vydavatelství Meulenhoff chystá nizozemskou antologii české literatury, věnovanou roku 1900. Jejím redaktorem je K.Mercks. Podle tiskových zpráv pořadatelů.

D.Kannegieter

17.LISTOPAD A RŮST NEO-KSČ

V listopadu se vzpomíná na studentské demonstrace, které 15.listopadu 1939 provázely pohřeb studenta J. Opletala, smrtelně zraněného při pražských demonstracích 28.října 1939. Němečtí četníci zatklí 15.listopadu na právnické fakultě několik desítek studentů a 17.listopadu pak byly uzavřeny natrvalo české vysoké školy a studenti z pražských kolejí deportováni do koncentračního tábora Oranienburg.

Vzpomínková demonstrace připomínající tyto události a organizovaná pražskými studenty 15.listopadu 1989, vyústila několik týdnů potom ve zhroucení komunistického režimu v Československu. Rok 1999 poskytl příležitost k desetileté oslavě osvobození od komunistického jha.

Německá televizní zpravodajství přinesla reportáže z těchto pražských oslav a doplnila je nápadnými zprávami a rozhovory o růstu české neokomunistické strany, která nachází stoupence nejen mezi důchodci, kteří hodnotí změnu režimu převážně pouze podle cen denních potřeb v tržním hospodářství, ale i mezi mnohými mladými. Je možné, že němečtí žurnalisté hledali omluvu pro sebe za podobný vývoj na území bývalé NDR. Na křivdy a exekuce, na omezování lidských práv a osobních svobod, jimiž se nejčastěji proti komunismu argumentuje, se rádo zapomíná, pokud právě nepostihly někoho z blízkého okolí nebo rodiny. A dnešní "mladí" to ani nepamatují. Ostatně ve jménu kříže byly vyhlazeny celé národy a křesťanství existuje dodnes.

Proto myslím, že vinu na existenci a dokonce i růstu komunistických hnutí mají politici, kteří kritizují tyto režimy převážně pouze s hlediska omezování osobních svobod. Argumentace by se měli též ujmout střízliví národohospodáři, tj. ekonomové se snadným průkazem, že Marxovo učení je v podstatě zcela odlišný ekonomický systém než ten, který se vyvíjí z kapitalismu, a že tento systém je života neschopný. Socialistické režimy nezánikly pro omezování osobních svobod, ale protože jejich ekonomická база byla ekonomicky neschopná, a mohly se udržet pouze tak dlouho, pokud nespotřebovaly bohatství zděděné z doby předchozí. Pražské jaro bylo toho první vlašťovkou.

Odborně to vysvětloval vtip z let šedesátých: Ptá se jeden druhého, kdo vlastně ten socialismus vymyslel. *No přece doktor Marx a doktor Engels!* Copak oni byli doktoři? *No ovšem, oba byli doktoři.* Jó? Tak proč to nezkusili napřed na myších?!

B.Dvořáček

OPĚT MÁME PRIMÁT

Což nebývá tak často, někdy se to přihodí třeba ve sportu, někdy vynikneme ve spotřebě piva na osobu, jindy zas soupeříme úspěšně ve vzrůstu kriminality (dohonit a předhonit) apod. Podle výzkumu Mezinárodní Organizace Práce (MOP), uveřejněném v časopisu *The Economist*, jsou Češi - zadržte dech - nejpracovitějším národem světa. Měřítkem MOP je procento zaměstnanců, kteří překračují čtyřicetihodinovou týdenní pracovní dobu, tedy kteří pracují přesčas, ještě po hranici "padla". Studie je rozsáhlá a zahrnuje v letech 1996-97 dvacet států evropských a šest mimoevropských.

Z výsledků jen stručně: 97% českých mužů a 85% žen tráví v práci déle než 40 hodin, o něco méně Turci, Jižní Korejci a Islandané (nad 90%). Nad 80% Švýcarů (!), Mexikánů, Maďarů a Američanů (USA). Mezi 80% a 50% to jsou Kanadáné, Japonci, Irové, Britové a Australané, a pak Portugalci a Řekové. Nejpočetnější skupinu tvoří muži pracující přes 40 hodin v méně než 35%. Tuto sestupnou řadu tvoří Italové ve 33%, Španělé, Dánové, Francouzi, Němci (24%), Norové, Švédové a Rakušané (18 - 15%), Belgičané a Finové (14%), a konečně na posledním místě Holanďané s pouze 11% mužů a 4% žen.

Co z toho plyne? Jako z většiny statistik nic moc. Průzkum MOP v podané formě nepřihlíží třeba k efektivnosti práce, která může vše totálně obrátit, jestliže třeba poslední Holanďané stačí efektivněji pracovat v mezích čtyřicetihodinového pracovního týdne, zatímco méně produktivně pracující Češi dřepí v zaměstnání přesčas téměř houfně. Neříkám, že tomu tak je, ale mohlo by být. Pro tuto verzi mluví prosperující ekonomika Holandska a stále více pokulhávající ekonomika česká. Dále by bylo nutno přesněji definovat pojem "zaměstnanec", neb je velký rozdíl v náplni práce zaměstnance státního (či jemu podobného, veřejného), zaměstnance v soukromých podnicích a zaměstnanců v podnicích rodinných, kde dodržování pracovní doby se může drasticky vychylovat oběma směry.

Ostatně každý máme své zkušenosti, kdy a kde dvacet minut před uzavírací dobou pulty v samoobsluhách zejí uklizenou prázdnotou, podobně jako kanceláře v pátek odpoledne. L.M.

ČEŠTÍ UMĚLCI V CONCERTGEBOUW

Concertgebouw v Amsterdamu patří k nejznámějším a nejvíce navštěvovaným koncertním sálům ve světě. Právě zde vystoupí v nadcházejících měsících řada českých umělců. V polovině prosince (16.12.1999 a 18.12.1999) se zde například představí vynikající Škampovo kvarteto, které uvede smyčcové koncerty skladatelů Ebena, Janáčka, Suka a Smetany. Pro zájemce z řad svých kolegů pořádají i mistrovský kurs.

Koncem ledna (27.1.2000) se holandskému publiku poprvé představí mezzosopranistka Magdalena Kožená, která je považována za jednu z nejlepších současných interpretek. Vystoupí jako sólistka v Bachově *Hohe Messe*. Kožená vystoupí v *Concertgebouw* ještě jednou se samostatným recitálem v rámci vokálního festivalu, který bude probíhat v Amsterdamu v měsíci únoru. Recitál se koná v neděli 20.února 2000. Magdalena Kožená podepsala nedávno jako první česká pěvkyně exkluzivní smlouvu s mezinárodně uznávaným vydavatelstvím *Deutsche Grammophon*. Předtím natáčel pro stejnou společnost z českých umělců dirigent Rafael Kubelík.

Pro provedení monumentální Mahlerovy Osmé symfonie byl ke spolupráci s amsterdamským *Concertgebouw* orchestrem, který diriguje Riccardo Chailly, pozván Pražský filharmonický sbor. Koncerty se uskuteční 14. a 16. ledna 2000.

26. března 2000 vystoupí v cyklu nedělních dopoledních koncertů nizozemský Rozhlasový symfonický orchestr pod vedením českého dirigenta Jiřího Kouta se sólistou Ivanem Ženatým (housle).

Informace: <http://www.concertgebouw.nl>

Reservace: tel.: 020 - 671 83 45, fax.: 020 - 573 04 60

Hana Schenková

RADIUM ZA MILIONY

LADISLAV MALINSKÝ

V pražském Onkologickém ústavě, čili na "Radiáku", mnoho veselých příhod s pacienty nebylo. Spíše naopak, ale to přinášela povaha zde léčených chorob. Někdy to však byly příhody vzrušující, některé jsem za svého dočasného působení tam zažil sám, některé se pečlivě tradovaly.

Léčilo se zde převážně záření, a to buď rentgenovými paprsky, radiovou bombou a přenosnými radiovými zářiči, převážně radiovými jehlami. Rozdíl byl ten, že za rentgenovými paprsky, vyzařovanými stroji, a za tehdy unikátní radiovou bombou (3 gramy radia) nemocný docházel (nebo byl přivážen), zatímco radiové jehly a jiné přenosné aplikátory chodily za pacientem a s pacientem. Jehly není příliš výstižný název, byly to štíhlé trubičky, několik málo milimetrů silné, různých délek, přibližně od jednoho do sedmi centimetrů, na jednom konci zatavené do hrubé špičky a na druhém opatřené ouškem. Materiál byla platina a uvnitř bylo zataveno několik miligramů radia, od jednoho do deseti. Množství bylo přesně na jehlách vyznačeno. Krom nich byly ještě silnější zářiče po 25 miligramech, tak zvané tuby, délky asi tři či čtyř centimetrů a síly slabší tužky, bez špiček a oušek, rovněž z platiny. Platina je totiž nejvhodnějším materiálem pro svou filtrační schopnost paprsků tzv. tvrdého (gamma) záření.

Z těchto zářičů, jehel a tub, se pak podle velmi složitého systému sestavovaly aplikátory, což byly buď aluminiové krabičky (o něco menší než krabička cigaret), do nichž se umístil potřebný počet tub, nebo voskové pláty, za tepla přimodelované k povrchu těla, do nichž byly zahřáté jehly nebo tuby zanořovány podle předem vypočítaného a nakresleného obrazce. Těm se říkalo muláže. Hotová muláž byla ještě ve fyzikálním výzkumném oddělení ústavu změřena, zda skutečně vyzařuje žádané množství paprsků, do jaké hloubky a v jakém čase. Tyto aplikátory byly pak přikládány na několik hodin denně nemocným, opět přísně podle časového rozvrhu.

Jiným způsobem užívání radiových jehel byly punkтуры, kdy se jehly vpichovaly buď přímo do (obnaženého) nádoru nebo do jeho okolí. Je samozřejmé, že toto prostorové ozařování muselo být ve spolupráci s fyzikálním oddělením přesně na fantomu vypočítáno a nejvhodněji z různých jehel sestaveno. Teprve pak mohly být jehly vpraveny na patřičné místo, každá s dlouhou nití, která později usnadňovala jejich odstranění. Jen pro úplnost: ještě jinou formou aplikátorů byly sondy, kdy zářiče byly v gumových hadičkách nebo v korkových válcích (zátkách) zasouvány do tělních dutin.

Ovšem nejpozornější na těchto zářičích byla jejich cena. Radium bylo astronomicky drahé, jeden gram měl milionové hodnoty předválečných korun a aplikátor s několika desítkami miligramů tedy hodnoty desetitisícové, nehledě k ceně platinového obalu. Byl proto vypracován systém každodenní kontroly počtu jehel a tub, uložených buď v zásobníku mohutného silnostěnného trezoru nebo roztroušených v aplikátorech na odděleních. Kontrolovalo se každé odpoledne před skončením pracovní doby, a běda, když jedna jehla chyběla, nebo, což bylo ještě horší, když na papíře přebývala. V obou případech to znamenalo hledat. Nejdříve v administrativních průvodkách, zda nejde pouze o početní chybu, což bylo nejčastější. Ne-li, pak hledat pohřešovanou jehlu ve skutečnosti, tedy lézt po zemi a při neúspěchu přivolat na pomoc fyzikální oddělení, odkud pak přišel někdo s Geigerovým detektorem a nasupeným obličejem a jehlu konečně našel někde ve spáře dlaždičkové podlahy nebo v nějakém nedostupném koutě. Teprve, když součet souhlasil, mohlo se jít domů.

Nemocní pochopitelně věděli o vysokých hodnotách těch krabiček nebo muláží, které jim byly přikládány na tělo, většinou v obvazech. Nemocní s aplikátory nesměli opustit budovu, ve všech východech byly zamontovány poplašné detektory, podobně jako později na letištích, a všude byly výstražné informační nápisy. Ovšem pokušení zde bylo, a velmi vzácně došlo od pokušení k činu. V historii Radiáku je zaznamenáno několik záměrných zmizení aplikátorů. Jednomu nemocnému se podařilo nějak vynést krabičku s tubami statisícové hodnoty a teprve po úsilovném pátrání a vyšetřování byla objevena pomocí detektorů, zakopána u zdi jeho zahrady. Pověstný a často

vzpomínaný byl případ, kdy nemocný, tentokrát asi z nevědomosti, krabičku si odmontoval a prostě ji zahodil a spláchl v toaletní míse ústavu. Po týdny četa městské kanalizační služby v doprovodu zaměstnanců Radiáku s detektory a v gumových oděvech se brodila páchnoucími stokami Holešovic v honbě za malou krabičkou s radiem. Podle záznamů byla nalezena u posledního roštu před nenávratným zmizením do vod Vltavy. Tato příhoda v podrobnějším znění by se hodila do sbírky pražských pověstí.

Rentgen a radium nebyly jediné zdroje ozařování, s nimiž jsme se tam setkali. Lidé k nám nechodili rádi, ostatně kdo by chodil rád. Léčení se jim zdálo zdoluhavé, a celkem právem, ozařovat nutno pomalu, v malých denních dávkách, a tak taková serie ozáření trvá často měsíc i dva. A tak se stává, že občas nemocní mají sklon hledat léčení rychlejší, a to na vlastní pěst, někdy i v oblastech prapodivných. Nemohu zapomenout na jednoho nemocného, který začal u nás s ozařováním hrudníku a kterého jsme brzo ztratili z dohledu, aniž by serii ozáření dokončil. Ani opětovná písemná pozvání neměla žádaný výsledek. Až jednou se dostavil. Když si odložil do půli těla, nemohli jsme věřit svým očím. Rozsáhlé, dosud otevřené popáleniny třetího stupně na přední straně hrudníku a zádech. Pátrali jsme po vzniku, což nebylo tak jednoduché, nemocný se přiznával velmi pomalu a nerad. Léčení se mu zdálo příliš pomalé a účinek malý. Proto si domluvil další ozařování u svého syna, a to v jeho zámečnické dílně. A syn ozařoval, autogenem.

Ale mám i hodnotnější vzpomínky na Radiák. V polovině jednoho patra budovy sídlilo tak zvané výzkumné fyzikální oddělení, administrativně samostatný ústav, kde měl též své pracoviště akademik profesor František Běhounek, týž který ztroskotal 1928 se vzducholodí Italia italského generála Nobile kdesi poblíž severního pólu a katastrofu přežil. Okolo této výpravy bylo tehdy mnoho nejasného, při hledání a pokusech o záchranu přežívajících zahynul známý polární badatel Amundsen, a katastrofa a příhody kolem ní byly dlouho vděčným námětem pro světový tisk, odborný i bulvární.

Profesor Běhounek byl zajímavý pán. Světově uznávaný odborník jaderné fyziky, na jedné straně přísný a nesmlouvavý vědec, na druhé sdílný člověk se smyslem pro legraci a s pochopením pro mládež. Každý den přicházel mezi nás na kafe, jemuž tradičně předsedal, do jeho popelníku nesměl nikdo nic odhodit, a byl pozorným posluchačem nových anekdot, zejména s politickou protirežimní příchutí. Přes svou tloušťku (ve svém věku byl postavy víceméně kulovité) byl velmi pohyblivý a myslím, že více než tloušťka ho sužovala nápadně silná krátkozrakost. Krom řady vědeckých publikací byl autorem několika napínavých knížek pro mládež s Verneovskou tematikou, jako třeba osídlování měsíce, kde utopie byla podložena vědeckými fakty. Jeho poutavý dokument *Trosečníci na kře ledové* a jeho sci-fi knížky jsou v reedicích dosud vidět na pultech českých knihkupců. Byl báječným vypravěčem, uměl svou atomovou vědu populárně vysvětlit nám laikům a někdy se dal i přimět k vyprávění o tom, jak to bylo s katastrofou vzducholodí a zejména po ní, kdy přežívali na ledové kře, dlouho a bez potravin.

Ještě jedna velmi zajímavá osoba se pohybovala ve zdech Radiáku. Vždy usměvavý doktor Adlof, mnohem starší nás všech, o jehož funkci v ústavě nám nikdy nebylo docela jasno. Ale také jsme se o to příliš nestarali, dr. Adlof byl vysoce inteligentní a sečtělý, snad bývalý praktický lékař, v ústavě měl svou komůrku, jakousi tajnou laboratoř, kde míchal své mastičky a zásypy a velice trpělivě poléčoval pacienty s kožními defekty, o něž nebylo nouze. A my byli rádi, že tento tak nevděčný sektor terapie někdo s takovým zájmem obhospodařuje. Žádnou legraci nezkažil a debaty s ním na nejrůznější témata byly velkým přínosem vzdělání. Byl velice skromný a nikdy se nevychloubal, že byl jedním z "pátečníků", to jest na pravidelných pátečních schůzkách české kulturní elity v domě Karla Čapka. Dosud mne trochu mrzí, že jsem tento zdroj poučení více tehdy nečerpal.

Jel jsem nedávno při návštěvě Bulovky pietně kolem budovy Radiáku. Z jeho tehdy moderní pýchy nezůstalo nic, stojí vysloužile v těsném sousedství nové supermoderní budovy téhož jména a už asi jen vzpomíná.

Určitě má na co.

NECHŤ HOVOŘÍ BLINKRY

Jakou řečí mluví k nám automobilistům blinkry, neboli směrovky, neboli ukazatele směru? Říkám si, že mi stačí jet autem za někým pět až deset minut (podle toho je-li to ve městě nebo na dálnici), a už vím s kým mám co činit. Už hlava řidiče přede mnou leccos napoví. Má snad nasazený klobouk? Pak pozor na starce (neplatí v alpských zemích). Odstartuje se svištícími pneumatikami: Nebezpečný divoch! Anebo nezkušený začátečník, který si ještě neosvojil harmonii mezi plynem a spojkou. Projede na červenou a já ho pak pohodlně dohoním na některé z příštích křižovatek! Nebo je to nebezpečný a naivní idealista, který si myslí, že takto ušetří čas v hustém městském provozu?

Anebo si všimněme, jak kdo používá blinkrů. Často se stává, že mne na dálnici někdo "plavně" velkou rychlostí předjede, aniž by se obtěžoval zablikat doleva a pak zase doprava. Tím mi říká: zůstaň klidný blbečku, mám silné fáro a vím co dělám. Ty jsi pro mne vzduch a buď rád, že tě toleruju mezi námi silnými."

Jiný častý jev je, že někdo jedoucí v pravém pruhu přede mnou náhle prudce vybočí doleva před můj nos a teprve když už je v levém pruhu, zabliká dvakrát doleva. Nyní se naskytá otázka: Jestliže někdo na dálnici začne blikat doleva, co to znamená? Snad uctivě prosí, aby mu byla dána možnost vybočit a čeká na gentlemana, který mu to umožní. Nebo dává najevo striktní zákaz předjíždění pro vozidla jedoucí za ním? V prastarých, ještě československých pravidlech byla taková situace uvedena mezi zákazy předjíždění. Ovšem tato pravidla byla myšlena pro mnohem menší provoz, než je ten dnešní.

Na holandských dálnicích byly nedávno umístěny billboardy, které si pochvalují, jak je hezké ukázněně "ritsen". Stydím se, že mi dosud jaksi nedošlo poselství této výzvy. Má-li to být pobídka k ježdění "cik-cak", pak bych dal spíše přednost americkému "keep lane".

Před rotundami nebo jinými křižovatkami, kde musíme dávat přednost, se stává toto: Po delším čekání na možnost rozjetí se řítí zleva další auto, ale pár metrů od nás náhle zpomalí a s jediným bliknutím (nebo i bez) zahne doprava: Kdyby byl zablikal o pár vteřin dříve, mohli jsme na křižovátku nebo na rotundu ještě vjet.

Napadá mne, že v dnešní době vrcholné techniky by snad bylo možné proměnit zadní okénko u auta v jakousi obrazovku, která by ve vhodné chvíli vyzářovala poselství pro řidiče za námi. Ku příkladu: "Proč jedeš v pravém (levém) pruhu stále tak pomalu?" Nebo: "Svítil ti jen jeden reflektor!" - "Oslňuješ mé zpětné zrcátko svými dálkovými světly!" - "Prší, je tma a ty nesvítil!" - "Proč blikáš stále doleva a zůstáváš v pravém pruhu?" - "Svítil ti zbytečně mlhovka!" - "Blikáš stále všemi čtyřmi!" - "Nelep se na mne!" - Přestaň se miliskovat s tou svou partnerkou, bojím se, že do mne vrazíš!" - "Máš ve dvířkách skřípnutý šos kabátu (sukně)!" nebo zdvořileji: "Děkuji, žes mne nechal předjet!" a tak podobně.

Mohlo by se z toho vyvinout výnosné komerční odvětví a bylo by to zajisté užitečnější než tak často užívané nálepky, oznamující (komu?), že máme na palubě děti, že si potrpíme na zajíčky, že brzdíme před zvířaty (kdo ne?), že fandíme tomu či onomu klubu, nebo té či one rase psí.

Ale i tohle fantazírování může už dnes být překonáno. Kdyby měl každý řidič na skle číslo svého mobilního telefonu, dalo by se jednoduše telefonovat z auta do auta.

P.S.: Omlouvám se řidičkám, že neužívám též ženského rodu, ale mám dojem, že jich se to tolik netýká - jsou ukázněnější a používají častěji zdravého rozumu.

SERVÁC

**Příběhy muže
a čtyř žen,
jejichž životní
pout' začala
před sto lety:**

FRANTIŠEK PRACHAŘ (* 19. 7. 1899)

Válčil jsem na Piavě

BOŽENA LEHKÁ (* 16. 12. 1899)

Vítala jsem Masaryka

MARIE ŠLAMPOVÁ (* 6. 2. 1899)

Dala jsem se k jehovistům

JOSEFA HULICIUŠOVÁ (* 28. 11. 1899)

Komunisty nenávidím

ALOISIE NEMRAVOVÁ (* 8. 4. 1899)

Sebrali nám obchod

Co potkalo Miloše Zemana na návštěvě v Americe

Kromě inzerátu si Zeman přečetl: Vítejte, Excellence

Neinvestujte v Česku

Oslavy svobody:

Reportáž z oslav

● **Agent Zifčák se po deseti letech
vrátil na místo činu**

**Havel kladl květiny,
komunisty lidé vyhnali**

Přišlo to jako velká voda

Politici a alkohol: vřelé vztahy i po deseti letech

Opilci už jsou v parlamentu spíše výjimkou

Za kolik ?

Titul JUDr. nebude zadarmo

**Jednadvacetiletý student kandiduje
na děkana právnické fakulty**

Ač zemřeli, ...

Televizní a filmové hvězdy myslí na prezidentský úřad

Co všechno řekl mrtvý mafián policii:

ale chybějí jim peníze

Měli jsme zakázat komunistickou stranu

A nehnou ani prstem

Otec vyhrožuje svým synům zabitím

**Zbytky těla nalezené v řece patří
oběti „vinohradského rezníka“**

VÁNOČNÍ ZPOVĚĚ DUŠE PSÍ

VÁCLAV ŠADRÁK II.

Devátého ledna posledního roku tohoto tisíciletí, tedy roku 2000, tomu bude rok co žiji ve společné domácnosti s mými trvalými voditeli. Bylo to tak: narodil jsem se, společně se svými šesti sourozenci (bylo nás sedm) desátého listopadu 1998 a záhy nato se telefonem ptala nějaká paní mé pěstitelky, zda náhodou nemá nějaké štěně hrubosrstého jezefčíka, nebo zda o nějakém neví. A pěstitelka náhodou nejen věděla, ale i měla, a to z vlastního chovu. Ta paní, co se ptala (jak se později ukázalo moje nynější voditelka) tedy řekla, aby jí jedno štěně rodu mužského nechala stranou, a kdy by bylo k mání. K vidění prý kdykoliv, k vyzvednutí tak v lednu, tedy příští rok, vlastně tedy letošní rok.

Moje nynější voditelka, která má patent na nečekaná a tajná překvapení, totiž zamýšlela darovat (tajně) psa tomu mužskému co s ní bydlí a co je současně po již mnoho let jejím nejen mužem, ale i manželem (proč má dvě funkce to nevím). Jak k té myšlence přišla líčí sama: On má rád zvířata, hlavně psy, sám o sobě tvrdí, že mu koluje psí krev v jeho (sklerotických) cévách, a málo chodí, tak ať musí chodit se psem! Ona si na všechno najde důvod, to už teď taky znám. Krátce a dobře, ten mužskej dostal pod stromečkem překvapivý dopis, oznamující, že jsem se narodil a že jsem k vidění tam a tam, tehdy a tehdy, a že až si vybere budu jako jeho. Vše je už domluveno jako tajné překvapení a že stejně nemá do toho moc co mluvit. Tehdy jsem ovšem ještě nevěděl, že to budu právě já, co jako teďka právě jsem.

No a ještě před koncem roku si přijeli vybrat. Mých šest sourozenců (tedy hlavně ty moje sestřičky) se hned vyhrnulo na plac, jeden brkal přes druhého, bylo to jako šest rukavic na smetišti. Já jsem se té přehlídky neúčastnil a upřeně jsem se koukal na toho chlapa, z očí do očí. Něco mne k němu táhlo a on stejně civěl na mne - a já už měl vybráno. Toho chlapa chci a tu "jeho" беру taky. A u toho zůstalo, vybral jsem si já, pěstitelka něco podepsala a v lednu si můžou pro mne přijet.

Přijeli, měli sebou deky ve formě ručníků a škatuli jako od dortu, to jako k přepravě. Trochu jsem se rozepsal, ale to abyste věděli, jak se získá jezefčík. Já mám sice rodokmen, ale můj voditel říká, že to nevádí, že se u nich budu mít stejně dobře jako kdybych byl nalezeneček. On už jich několik natahal domů, naposled v Africe, a ty pak za ním přiletěli do Holandska, když se tam usadil. Jeden z nich byl taky jezefčík, jmenoval se Šadrak, druhý byl jako labrador jménem Míša. Ale o těch dvou už napsal hodně ve svých knížkách. Původně se psali *Mishah* a *Shadarah*, jako v Bibli (*Daniel*, 3). Pro rodokmen musí jména nás všech sedmi sourozenců z jednoho vrhu začínat písmenem Vě (to je tak nevhodné slovo ten "vrh"; moje máma ani nevrhla, ani nevrhala, prostě rodila jako každá jiná máma), dostal jsem jméno, které je na prvním místě v abecedním seznamu křestních jmen lidí, a to je Václav. A k tomu samozřejmě Šadrak (psáno Shadrak), a k tomu Druhý. Tedy *Václav Šadrak II.*, tedy já, a tak se také podpisuju. Takže jsem se vám podrobně představil pro případ, že budete číst dál.

Přepravili mne tedy ve škatuli od dortu, ale v mém novém domově mne čekala velká krabice od banánů, s polštářem a s vyříznutým místem pro vlez. Skákat se mi ještě nedařilo. Po pokoji byly po zemi roztroušeny noviny, nevěděl jsem proč, stejně neumím číst. Zanedlouho jsem ale pochopil, že jsem na ty noviny měl čůrat, popřípadě i trousit, ale to nebylo tak snadné, jak si voditelé asi představovali. Jim pro radost jsem to tedy zkoušel, vlezl jsem předníma nohama na denní tisk, ale zadek mi trčel mimo, takže museli často čistit koberce. Až když mi dali obrázkové časopisy, zalezl jsem jat zvědavostí hlouběji ke středu a mimoděk se střelil na papír. Jednou jsem počůral státníka, nejdřív se krásně lesknul a pak, když se tekutina začala vsakovat, tak se začal vlnit a krabatět, a bylo po kráse.

Taky mne vodili ven, na dlouhém vodítku, a lidi se zastavovali, hladili mne a muchlali,

až jsem se blahem připočurával. Svět mne přijal radostně a já mu to oplatím, to ostatně máme my psi vrozené, pokud nás voditelé neučí jinak. Já jsem jezefčík tělem i duší, se všemi vlastnostmi našeho druhu, tj. jsem umíněný a tvrdohlavý, poslouchám pouze když se mi to hodí, a především jsem mazaný a k dosažení svých přání používám nekonečné množství různých triků a mám radost když mi to vyjde. Rád si hraju se vším co najdu, ale neznám pravou cenu věcí, takže někdy si najdu a rozžijím (nebo později už rozkoušu) nějakou cennou nebo důležitou věcíčku, jako třeba kreditkartu z peněženky (krásně křupe), nebo voditelův střevec či její rukavice a podobně. Kdyby mi dávali dost starých rukavic nebo ponožek, stačilo by mi to, já si stejně na návštěvách přilepšuji jejich

bačkorami. Já mám osobní věcíčky nejraději, ty kupované psi hračky sice taky, ale někdy to není ono. Jednou jsem dostal takovou co hlasitě píská, a když jsem na ní pískal nepřetržitě třetí den, tak mi ji vzali. Ale stejně jsem si ji pak našel. Já totiž najdu všechno, někdy i to, co moji voditelé marně hledají, třeba brejle. Ty mám dobře schované.

Víte, jezefčíka nepředěláte. Jestliže si nás pořídíte, pořídíte si i naše vlastnosti, s tím musíte počítat. Ale my vám ty věcné škody, které v mládí napášíme, vynahradíme svou láskou a přítulností a s námi si opravdu užijete.

Budete-li chtít, třeba o tom ještě něco naštekám. Řekněte sami!

Sadraz

CO O NÁS ŘEKLI...

**Pes je jediný tvor, který vás miluje víc,
než vy milujete sami sebe.**

Fritz von Unruh

**Málokteré zvíře dokáže vypadat tak hluboce
zklamané jako pes, jemuž někdo řekne "ne".**

Jeffrey Moussaieff Masson

**Veškeré vědění, souhrn všech otázek a odpovědí,
je obsaženo v psovi.**

Franz Kafka: Zkoumání psa

Ve vzájemném poměru člověka a psa je jedna nespravedlnost:

Zatímco člověk si může vybrat svého psa, není to možné naopak.

L.M.

Po delší přestávce ožila opět naše redakčně - administrativní pošta, k naší velké radosti. Stalo se tak především díky našim upomínkám předplatného, které vyvolaly různé reakce. Někdo své opominutí přiznává, vyrovnává je a platí i na příští rok, jiní dostali upomínku neprávem, což by se státi nemělo, ale může. Někteří svoje opominutí sice přiznávají, ale cítí se dotčeni, že jejich také neplatící známý upomínku nedostal, tak proč on? Jiní mají pro naši finanční situaci pochopení a posílají povzbudivé pozdravy v duchu "NL na věčné časy" (doslova).

Byla ale i pošta jiného druhu. Krom rozluštění křížovek to byla stížnost paní Moučkové, které jsme odpověděli osobně, několik reakcí na články, které jsme předali jejich autorům, na obsáhlý dopis Pavly Světlíkové z Moravy odpovídáme uveřejněním jednoho z jejich příspěvků, stejně tak autorovi skrytému pod pseudonymem Servác.

Pozoruhodný dopis dostal náš dopisovatel V.Šadrak II. od koček z farmy z Nairobi (Kenya), který ve volném překladu citujeme:

"V. Šadraku Druhý, jsme rády, že ses znovu objevil v dalekém Holandsku. Samozřejmě pamatujeme Tvého předchůdce Šadraka Prvního, který býval u nás častým hostem. Víme, že se snažíš psát, ale kočky jsou stejně chytřejší než psi! Proč? Už jsi někdy viděl osm koček, aby zapřaženy do naložených sání tyto namáhavě vláčely sněhem?"

Podepsáno pět koček

ČESKÝ KALENDÁŘ 2000 JE PŘIPRAVEN

Cena v ČR 99.- Kč (+ event.poštovné), v Evropě 10.- DEM

Objednat možno na účet ČSSP Praha 9, č.ú.: 369953-098
nebo hotově v redakci Českého dialogu, Národní tř. 11 v Praze 1,
nebo šekem (+ 3 DEM na výdaje s převodem),
nebo telefonicky (00-420-2-22075605) či faxem (22075605)

SVETOVÉ STRETNUTIE LIPTÁKOV 19. - 25. 6. 2000

V dňoch 19.-25.júna 2000 sa v okresoch Liptovský Mikuláš a Ružomberok uskutoční „Svetové stretnutie Liptákov“ pod ústredným mottom
„S novým tisícročím prichádza do Liptova svet“.

Cieľom tohto projektu je pozvať na návštevu Liptova všetkých žijúcich rodákov z celého sveta, ktorí v minulosti z rôznych dôvodov zmenili svoje životné pôsobisko. Predstaviť im Liptov ako región s nesmiernym bohatstvom prírodných krás, ktorý z historického aj súčasného pohľadu patrí medzi kultúrne klenoty našej vlasti. Región, na ktorý môžu byť hrdí, ktorý sa k nim hlási a chce ich pri ďalšom rozvoji prizvať k spolupráci.

Pre organizátorov bude čťou predstaviť počas podujatia rodákom ich rodný kraj v celej kráse, aby v ich srdciach ostal stále živý, aby sa tam radi a často vracali, aby v rámci svojich možností pomohli vytvoriť z neho skutočnú - vo všetkých oblastiach prosperujúcu - perlu Slovenska.

Organizátori pripravujú okrem iných napríklad tieto podujatia:

- slávnostné zasadnutia Mestských a Obecných zastupiteľstiev spojené s udeľovaním pamätných listov
- „Živú reťaz“ (spojenie miest Liptovský Hrádok - Liptovský Mikuláš - Ružomberok) ako symbol súdržnosti Liptákov na prahu nového tisícročia (predpokladaná účasť: cca 25.000 osôb)
- koncert vážnej hudby s účasťou špičkových slovenských umelcov v drevenom artikulórnem evanjelickom chráme vo Svatom Kríži (kostol pôvodne stál v Paludzi)
- v priamom vysielaní Slovenského rozhlasu „Večer spomienok rodákov“
- slávnostné galaprogramy zostavené z ponuky domácich súborov a umelcov v mestách Liptova
- tematické popoludnie „Keltské osídlenie a keltská kultúra v Liptove“ (archeologické nálezisko a múzeum v prírode „Havránok“ nad priehradou Liptovská Mara)
- „Benátska noc“ v zátok priehrady Liptovská Mara v lokalite Bobrovník, s bohatým kultúrnym programom (súčasťou podujatia budú aj ohňostroje vo všetkých mestách Liptova)
- historické sprievody v mestách s hranými ukážkami z histórie Liptova a s upečením najdlhšieho liptovského drobu na svete (spojené s pokusom o zápis do Guinnessovej knihy rekordov)
- večerná feéria „Mikulášske zastavenia“ (divadelno-hudobno-svetelná freska o historických medzníkoch mesta Liptovský Mikuláš)
- „Sviatočný deň vo Vlkolínci“ - predstavenie klenoty ľudovej architektúry zapísaného do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO
- futbalové stretnutie SCP Ružomberok - zvyšok Liptova.

Súčasťou SSL 2000 budú konferencie, semináre, výstavy, športové a spoločenské podujatia. Zámerom organizátorov je vydať publikácie o histórii, súčasnosti i budúcnosti Liptova.

Podrobnejšie informácie získate na dolu uvedených telefónnych číslach.

Prídite a prežite naplno čas, v ktorom sa presvedčíte, že Liptov je aj Váš. Presvedčte sa, že jeho obyvatelia Vás považujú za svojich vyslancov dobrej vôle vo svete, v ktorom ste našli nové domovy.

V mene domácich Liptákov sa na Vás tešia

Július Medvedi
primátor mesta
Liptovský Hrádok

Alexander Slafkovský
primátor mesta
Liptovský Mikuláš

Juraj Čech
primátor mesta
Ružomberok

tel.42/844/5222214

tel.42/849/5621394

tel.42/848/323106

LUŠTÍRNA

ROZLUŠTENÍ

jedenácté

křížovky

z třetího

čísla

1999

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
A	R	O	Z	K	A	Z	M	A	Z	U	R	K	A	O	P	O	J	N	A	A
B	Ú	K	L	I	D	K	O	R	A	N	O	R	D	N	E	R	O	E	R	B
C	N	A	H	L	A	V	U	V	P	I	V	O	V	A	R	U	K	U	S	C
D	E	P	P	O	K	U	D	Z	A	P	O	M	E	N	U	Ž	E	M	A	D
E	M	E	S	M	U	S	R	A	D	O	K	N	N	E	L	B	R	U	S	E
F	E	S	T	E	D	U	O	H	E	L	V	E	T	R	I	M	S	K	Y	F
G	H	N	I	T	U	S	S	R	Ú	M	Ě	R	A	A	M	W	E	L	C	H
H	L	I	K	R	A	J	T	A	R	O	T	U	N	D	Ā	H	K	S	I	H
I	O	B	O	E	P	A	A	D	O	N	Y	X	S	T	N	V	A	T	A	I
J	Z	A	J	S	E	M	Ě	C	O	Z	A	P	O	M	Ě	L	A	S	J	
K	B	R	K	A	P	N	A	D	A	K	L	K	A	P	R	Z	K	V	M	K
L	R	I	A	P	Ř	I	B	O	R	L	A	P	L	N	A	D	O	B	A	L
M	O	D	R	A	Z	K	O	R	D	P	O	L	I	O	Z	A	T	A	H	M
N	J	O	B	F	I	Z	L	O	S	I	K	O	V	E	D	R	E	V	O	N
O	N	L	S	S	S	P	O	T	Z	L	A	T	O	K	O	P	L	E	D	O
P	O	O	T	A	K	J	S	E	M	S	P	O	K	O	J	E	N	L	I	P
Q	Š	K	A	L	A	E	T	A	L	O	N	R	E	N	E	T	A	I	N	Q
R	B	O	Ř	E	N	A	R	V	O	U	N	E	R	E	T	I	C	K	A	R
S	H	R	I	M	A	N	I	Š	K	L	E	B	I	C	I	T	V	A	R	S
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	

NEPŘEHLÉDNĚTE

FINANČNÍ ADRESA LISTŮ A SPOLKU JE:
Spolek Č. a S., 1701 VP HEERHUGOWAARD
POSTBANK 606 53 37

KORRESPONDENČNÍ ADRESY:
SPOLEK: RIJNSTR. 27, 1823 EA ALKMAAR
LISTY: SIRTEMASTR. 287, 2513 XL DEN HAAG

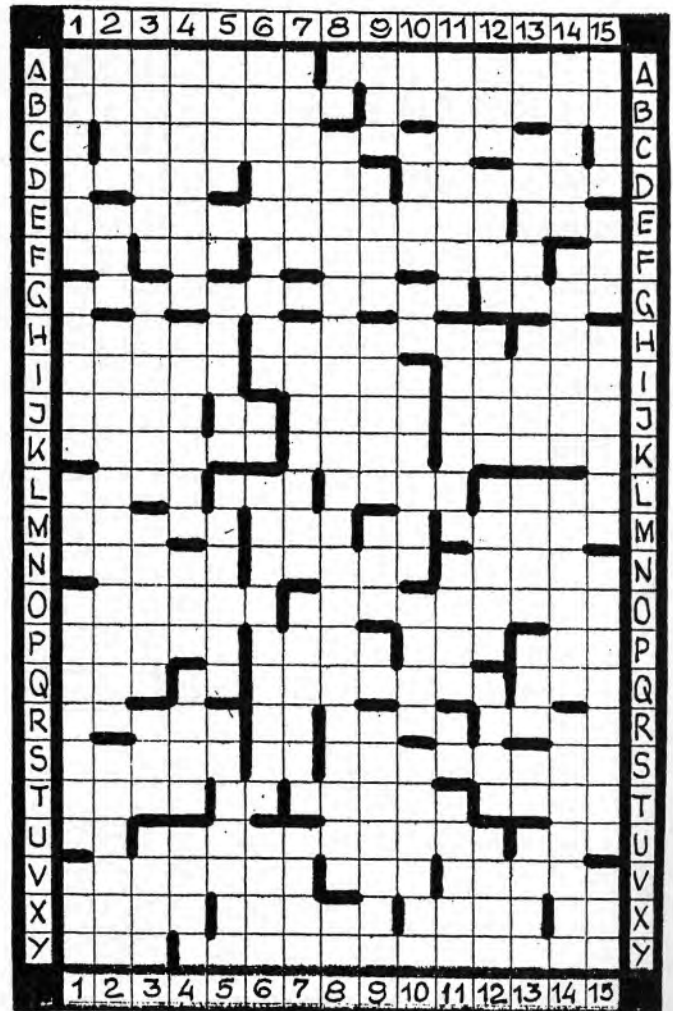
LUŠTÍRNA

(Rozluštění na adresu DOPISY)

Legenda ke křížovce:

VODOROVNĚ: A: Zisk za zprostředkování; klepáním upravit. B: Pracovník laboratoře; název písmene, též model Lancia. C: Spojka; PRVNÍ DÍL TAJENKY; nula. D: Bývalý český herec; dívčí jméno; výbušnina. E: Laboratorní přísada krve; značka el.spotřebičů. F: Konec abecedy; americká tajná organizace; správce budovy Čokolů. G: Mazané děvče; sušenka. H: Ovcí kůže; hora v Tatrách; kozí pach. I: Soubor něčeho; nesportovní oděv; maďarské muž.jméno. J: 0; staré vztažné zájmeno; boží výmysl; ženské jméno (řídce). K: Zábradlí (expres.); díra ve zdi; Jiráskův hrdina. L: Mořidlo dřeva; sport.úkon; útočiště; oračův nástroj. M: Nervové napětí; kmen; neb; kdysi hra, nyní kšeft. N: Vdechnouti; sáním odčerpat; psí sklenka. O: Pláž; zásobník el.proudu. P: Tok; začátečník; čistit vodou; žen. jméno (bibl.). Q: Kout; dvě padesátky; jihozemské město; franc.neurč.člen. R: Jednotka el.proudu; lékař; osudové znamení; ukous (pes). S: Torna; nulajedna; přehnanost přednesu. T: Vzácné tvrdé dřevo; MPZ Dánska; ozdobný odvodník; šilenství. U: Česká měna; DRUHÝ DÍL TAJENKY; výzva k tichu. V: Plenta; teroristická organizace Irska; německé město u švýc.hranic. X: Biblická postava jako symbol sama sebe honícího; dužná rostlina; námět; angl.pan (zkr.). Y: Hrdina; utahatíčást oděvu.

SVISLE: 1: Povinná část výstroje plaveckého závodníka; měnová jednotka románských zemí; sportovní klub Philips; malý výrostek; průduch. 2: Značka dlaždic; cizopasně houby; očurat část porostu; obyvatelé. 3: Oblek psa; Chán; dravý pták; latinská předpona. 4: Má zastírat pachy; nepatrná odchylka; pan českého TV seriálu; německy "život" (fonet); část dne. 5: Azijský stát; národní knihovna (zkr.); člen kočovného kmene; spodina (expr.); muž. jméno, též Lukavský. 6: Opak přednice (slušně); zkr.pro číslo; kloubní mazání (zastarale); domácky Dagobert. 7: Italské muž.jméno (třeba Caruso); zn.vodíku; druh lékaře; pseudonym lékaře-humoristy; český klasický román. 8: Výzva k tichu; TŘETÍ DÍL TAJENKY; šestka. 9: Zbraň starověku; korálový ostrov; pravoslavný obraz; nejen mládežnický pozdrav (foneticky); 45; rtík. 10: Dlouhohrající deska; angl.šlechtic; kus (zkr.); ovlhčit; 1000; jméno herečky West; hrát si na hodinky. 11: Jednotka mystického vyzařování; velký hrnek (lid.); mlet; zápor; milý obojživelník. 12: Ošetřovna vozů F1 při závodech; chlapecké jméno; dravec; kupř.morfium; dopravní prostředky; italská metropole. 13: Značka hliníku; hol.dívčí jméno (foneticky); dřívější povinný odznak lidových sportovců; topinka; Čapkova hra; 999; ubohý sportovec. 14: Tetřevit se; spánky; lakomec; jak se jí vede (slov.). 15: Chemický výraz; umění (lat.); slepičit, nahodilý rušivý jev; pes.

Křížovka č.12 k číslu 4/99 L.M.

Z A D N Í S T R A N A

V Ě C A V Ě C M I L O V A N Á

Mám rád věci. Mám rád vůbec, ale to je jaksi v povaze. Věci z toho těží tím, že s nimi nakládám slušně a nadejde-li přecejeden jednou doba, kdy dosloužily, připravuji jim důstojný konec. Nejdříve je na nějakou dobu ukládám kamsi a pouze v amoku uklízení nebo stěhování je občas vyhadzuji. Výsledkem je domácí skladiště. Vím totiž z mnohaletých zkušeností, že vyhozená věc se do týdne stane věcí právě potřebnou a marně hledanou.

Téměř každému je známa skutečnost, že věci se dovedou chovat jako tvorové se všemi jejich vlastnostmi, že věci převážně přibývají, snad se i množí, ale i nevyzpytatelně mizí, nemluvě o schopnosti věcí stávat se neviditelnými. Chtěl bych ale upozornit, že mnoho věcí mizí jaksi generačně, s dobou. Ve svém mládí jsem vlastnil jeden zapalovač (značky Colibri), jedno plnicí pero (značky Waterman, později Parker), čtyřbarevnou patentní tužku (značky Norma), jedno pouzdro na cigarety (beze značky, později stříbrné) a jedny hodinky (tuzemské, později švýcarské). Tyto předměty denní potřeby jsem pečlivě opatroval, přendával z kapsy do kapsy, byly jaksi součástí mne, přátelé poznávali, že tam leží *můj* zapalovač, *moje* pero či tužka, *moje* pouzdro s cigaretami. Prostě podle věcí bylo možno rozeznat známé osoby.

To vše se dobou radikálně změnilo. Většinu výše popsaných věcíček nahradily předměty spotřební, tedy bez trvalé hodnoty, věci, které mohou patřit kdekomu. Zapalovač světové značky nahradily zapalovače z umělých hmot, vzhledem k jejich výkonu levnější než zápalky, plnicí pero a patentní tužku nahradily propisky, získávané většinou jako reklamní pozornost nebo přídavek k něčemu, a cigarety se většinou nosí po kapsách v původním balení. Náramkové natahovací hodinky, kdysi charakteristické pro jejich nositele, jsou vytlačovány (nebo již vytlačeny) vícefunkčními modely, které přestože k nám putují z dálných zemí, jsou o jednu nebo dvě nuly levnější a o jednu nebo dvě minuty přesnější.

Náš poměr k těmto věcem včerejška byl zcela jiný než k těmže předmětům dneška. Bývaly to většinou dárky od někoho nebo k něčemu, upomínky na cosi, prostě byly o něco víc než pouhý zapalovač, pero, tužka. Hodinky mívaly spojitost zvláštní, většinou s maturitou nebo jiným výučním listem, plnoletostí, svatbou, nebo jinou pozoruhodnou událostí. Toto kouzlo poměru k věcem vymizelo, věci se rozmnožily jako kvasinky. Ztratil jsem úplně přehled kolik zapalovačů nebo propisek žije s námi ve společné domácnosti. Jsou to desítky, a těch desítek je hodně. A je jich jednou tolik, je-li v domácnosti také žena. Ale žádný z povalujících se zapalovačů nebyl *její* nebo *můj*, všechny jsou ničí, prostě zapalovače bez majitele. Stejně tak propisky.

Zatímco předmět včerejška byl vždy po ruce na svém místě, jsou předměty dneška vždy mimo dosah a viditelnost. Přes jejich množství není nikdy u telefonu tužka a na stole zapalovač. Pokud je v domě žena, vím, že ony předměty šantročí ona, ale kdo je přemisťoval a schovával v údobích, kdy jsem byl sám ?

Přesto je poměr mezi přírůstkem a úbytkem propisek nerovný. Propisky různých barev se občas kupují, ty obyčejné přicházejí do domu odněkud samy. Vyhazují se ale jen ojediněle a nikdy nedochází k okamžiku, kdy by bylo možno vyměnit vypsanou vložku. Asi tuto výměnu pokládají propisky za nedůstojnou a raději odejdou dříve do nějaké propiskové Nirvany. Tiše, důstojně, tajně a nepozorovaně.

Jednou se mi zachtělo odstranit z denní konverzace věty jako "*kam 's dal*", "*kde zas je ta..*", "*teď tady ještě byla ..*", "*včera jsem přinesl dvě nové*" a podobně, a zakoupil jsem svazek padesáti propisek za výhodnou cenu, čímž jsem pokládal problém mizících propisek na dlouhou dobu za vyřešený. Během necelého měsíce byly rozmetány po bytě beze stopy a navždy, již nikdy se žádná z této série neobjevila, ač nikdo z nás žádnou nevyhodil a byt nebyl vyloupen. Prostě se rozplynuly nebo zmizely otevřeným oknem. Asi.

Podobně tomu bylo i se zapalovači, jenže zde jsem si dlouho zachovával osobní standard a zůstal věren zapalovači trvalému. Krátce po příchodu do Afriky jsem zakoupil tehdy vytoužený plynový zapalovač značky Ronson, který svým výkonem připomínal kahan, někdy až plamenomet. To tehdy, když jsem si v kapse hrál s jeho kolečkem na řízení výšky plamene, který při plném otevření dosahoval výšky přes třicet centimetrů. Zapoměl-li jsem občas vrátit ono kolečko do rozumné polohy, zažehl pak plamen krom celé cigarety i její okolí. Chránil jsem se proti tomu tím, že vždy před zapálením cigarety jsem si nasazoval ochranné brýle. Když mi dvoje brýle shořely a tolikéž obočí, byl mi zapalovač ženou odňat a při prvé příležitosti nahrazen novým modelem značky Dunhill. Dívám-li se zpět, provázel mne věrně po celé druhé čtvrtstoletí mého kouření (pak jsem přestal), nikdy neselhal a postupem doby postoupil z věci denní potřeby na věc milovanou. A tou zůstal.

Další skupinou věcí, které vymizely, je nářadí k automobilu. Pamatuji, že doma jsem již bohaté nářadí patřící k autu rozmnožil o několik šroubováků, kleští, klíčů, a přidal k tomu rezervní svíčky, těsnění pod hlavu válců, duše, pojistky, kanistr s benzinem a ještě několik drobností. Vše z toho jsem během let někdy potřeboval. Když jsem v Africe přebíral první automobil ležela sice na zadním sedadle ohromná kytička jako pozornost pro ženu, ale v kufru, krom heveru a klíče na kola, nic. Zhola nic. Upozornil jsem na tento pro mne nezvyklý stav prodavače, a ten se dost nechápavě otázel, co postrádám. Jmenoval jsem aspoň šroubovák, pár klíčů, kleště, pumpu a nepředložené i kladivo. Jeho nechápavost se prohloubila, a pak se mne zeptal, zda si hodlám otevřít autodílnu. Musím přiznat, že přes počáteční nedůvěru k vybavení automobilu jsem od té doby nic nepříkoupil a nikdy jsem nic nepostrádal. Ani ten kanistr při cestách africkou džunglí.

O tom, jak se dočasně ztrácejí drobné předměty, nebo lépe, jak se stávají neviditelnými, by se dalo psát dlouho, ale bylo by to příliš subjektivní. Všichni máme své zkušenosti. Mně se ale dovedou ztratit i předměty větší, jako třeba auto, a to většinou i s parkovištěm. Přiznávám, že je to spíše mojí vinou než vinou auta, jestliže je občas nemohu najít. Souvisí to s mým naprostým nedostatkem orientačního talentu, který někdy přechází až v talent antiorientační, dávám se totiž při první příležitosti do opačného směru. Často, jdu-li odněkud někam a přeruším cestu zastávkou třeba v obchodě, vrátím se po opuštění obchodu nepozorovaně do výchozího postavení. Takovým mechanismem se mi občas ztrácí i ono parkoviště.

Tak jako je rozdíl mezi milovat a mít rád, vybočují i některé věci z rámce *mít rád* a stávají se předměty milovanými. Již jsem se zmínil o svém milovaném zapalovači. Podobný poměr mám třeba k jednomu ze svých četných šroubováků. Je se mnou již hodně přes padesát let, jeho kovová část nese hlubokou jizvu po několika tisících voltů, které neprošly jeho průsvitným drždlem až k mé ruce (a pak asi dál), a přestože dnes už slouží pouze k otvírání plechovek s barvami, má čestné místo mezi svými četnými a mladšími kolegy.

Takových předmětů je více a nechci se utápět v líčení subjektivních vztahů. Jen ještě jeden případ věci milované. Je to praobyčejný ozubený nůž na ovoce, vyrobený kdysi dávno jako jeden z prvých předmětů z plastické hmoty, v mém případě brčálově zelené. Ani nevím jak se k nám dostal, zda jsem ho zakoupil, dostal, nebo snad vyženil; nevím ani, proč jsem si ho oblíbil. Prostě byl tu, přilnul jsem k němu a sháněl jsem se po něm. Občas jsem se chodil dívat, zda je dosud v kuchyňské zásuvce, zejména po velkých úklidech kuchyně. Třeba se to zdá nenormální, ale přiznávám se k tomu dobrovolně. Postupem času a stálým užíváním chátral, jeho "čepel" se stávala průsvitnou a jeho zuby připomínaly spíše vlnovku než pilku. Přesto byl dosud nejvhodnějším nástrojem k přepůlení třeba citronu. Až jednou se přece ztratil. Přes úsilovné hledání na všech podezřelých místech a ve všech zákoutích zásuvek, přihrádek, poliček a skříní nebyl k nalezení. Často jsem naň vzpomínal, i nahlas, zejména při používání jeho lesklých, ostřejších a nerezavějících nástupců. Za dva roky se objevil znovu, na starém místě kde vždy býval. Nikdy jsme nezjistili, kde se po ty dva roky skrýval, kde odpočíval a jak se mezi ostatní nože opět vetřel. Byl přivítán s láskou jako ztracený člen rodiny. Dnes už jen matně zelenavý, průsvitný, bezzubý pahýl, leží hrdě mezi ostatními nablýskanými noži, vědom si své důležitosti a asi vypráví svým mladým soukmenovcům o všem, co prožil. A možná i o naší lásce.

LADISLAV MALINSKÝ